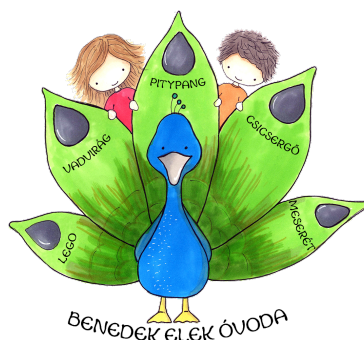

Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda

Pedagógiai programja

2021.

Intézmény OM- azonosítója 032933	Intézményvezető: Hingyiné Molnár Ildikó
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület nevében: Szmuda Katalin	Szülői szervezet nevében Benczéné Mácsai Viktória
Alkalmazotti közösség nevében: Marosi Anikó	Fenntartó nevében: Tarjáni István
A dokumentum jellege: Nyilvános	
Érvényessége: 2021.09.01.	
Ph.	

Dorothy Law Holte

Egy élet a kezedben

Ha a gyermekek kritizálva élnek,
Megtanulnak megbélyegzettnek lenni,
Ha a gyerekek ellenségeskedésben élnek,
Megtanulnak veszekedni.
Ha a gyerekek kicsúfolva élnek,
Megtanulnak szégyenlősnek lenni.
Ha a gyerekek megszégyenítve élnek,
Megtanulják bűnösnek érezni magukat,
Ha a gyerekek toleráns légkörbe élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.
Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bízni.
Ha a gyerekek dicsérve élnek,
Megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltányosságban élnek,
Megtanulják az igazságosságot.
Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hittel élni.
Ha a gyerekek megerősítve élnek,
Megtanulják magukat szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban.

Tartalom

Tartalom	3
Bevezető	4
1. Az óvoda adatai	5
1.1. Az óvoda bemutatása	6
1.1.1. Az óvoda rövid története	7
2. A működés feltételei	8
2.1. Tárgyi feltételek	8
2.2. Személyi feltételek	8
3. Óvodánk küldetésnyilatkozata	9
3. 1. Óvodakép	10
3. 2. Gyermekkép	10
3. 3. Pedagóguskép	10
4. Programunk alapelvei	11
5. Az óvodai nevelésünk célja	12
6.1. Az óvodai felvétel rendje	13
6.2. Csoportszervezés	14
6.3. Az óvodai nevelés időkeretei	14
6.4. Az óvodai élet tervezésének dokumentumai	15
7. Az óvoda kapcsolatai	18
7.1. A család és az óvoda kapcsolata	18
7. 2. Az óvoda és az Örökmozgó Alapítvány kapcsolata	19
7.3. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata	20
7.4. Az óvoda és az iskolák kapcsolata	20
7.5. Kapcsolat a szakmai szervezetekkel	20
7.6. Egyéb kapcsolatok	21
8. A nevelés általános feladatai	21
8.1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai	22
8.1.1. Az egészséges és biztonságos környezet biztosítása	22
8.1.2. Prevenció, betegségek megelőzése, korrekciója	22
8.1.2.1. 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása	23
8.1.3. Gondozás, a gyermekek jó közérzetének biztosítása – Egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátítása	23
8.1.4. Testi képességek fejlesztése – mozgás, edzés	25
8.1.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére	26
8.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása	26
8.2.1. Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése	27
8.2.2. Kapcsolatok biztosítása, elősegítése, tiszteletben tartása	28
8.2.3. Értékek, normák közvetítése, annak színterei	28
8.2.4. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén	29
8. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	29

8.3.1. Értelmi képességek fejlesztése	29
8.3.2. A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére	30
8.3.3. Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés	31
8.3.4. A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére	32
9. Sajátos feladatok	38
9.1. Gyermekvédelem	38
9.2. Egyéni fejlesztés	40
9.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek az óvodában	40
9.2.2. Logopédia	41
9.2.3. Fejlesztőpedagógia	42
9.2.4. Óvodapszichológusi ellátás	43
10. Az óvodai élet tevékenységformái	44
10. 1. A játék	44
10. 2. A külső világ tevékeny megismerése	46
10.2.1. Környezetismeret	48
10.2.2. Hagyományápolás	49
10.2.3. Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása	50
10.3. A mozgás	51
10.4. Verselés, mesélés	54
10.5. Az ének-zene, énekes játék, gyermektánc	56
10.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	58
10.7. A munka	59
10. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	61
11. Szolgáltatások	63
11. 1. Hittan	63
11. 2. Különfoglalkozások	63
12. Az ellenőrzés, értékelés rendszere	63
12. 1. A pedagógiai munka ellenőrzése	63
12. 2. Pedagógiai Program felülvizsgálata, módosítása	64
12. 3. A pedagógiai program nyilvánossága	65
Felhasznált irodalom	75
Német nyelvű nemzetiségi óvodai nevelési program	77
Sprachliche Erziehung der deutschen Minderheit	77

Bevezető

A Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 94. § (4) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. Cikk (19 bekezdésében foglalt feladatkörében eljárva a 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendeletében kiadta az Óvodai nevelés országos alapprogramját, valamint a 326/2013 (VIII.30.) Korm. rendelet értelmében életbe léptette a pedagógusok előmeneteli rendszerét, a tanfelügyeleti és önértékelési rendszert. A jogszabályoknak való megfelelés indokoltta a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Pedagógiai programjának felülvizsgálatát és az Intézményi elvárásrendszernek megfelelő módosítását.

A pedagógiai program, melyet Ön most a kezében tart, a fent említett, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának elvei alapján, a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda többször módosított Helyi nevelési programjának, valamint az Intézményi önértékelési program és Intézményi elvárásrendszer felhasználásával a nevelőtestületének aktív együtt munkálkodása eredményeként születhetett meg.

Célunk az volt, hogy az egyes intézmények helyi sajátosságait, szokásait, egyéni arculatát megőrizzük és tiszteletben tartsuk óvodapedagógusaink módszertani szabadságát. Programunk tág keretet biztosít minden tagóvoda specifikumainak, hagyományainak tovább örökítésére.

A fentiek értelmében e program csak általános irányelveket, alapelveket fogalmaz meg, melyek betartása az óvodánkban dolgozó valamennyi pedagógus és nem pedagógus alkalmazott számára kötelező érvényű.

Programunk megfelel az óvodai nevelés országos alapprogramjának, a nemzetiségi nevelés jogszabályi előírásainak, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveinek, homogén és vegyes csoportban is megvalósítható, keretei között sikeresen fejlődhet a hátrányos helyzetű, illetve a valamely területen kiemelkedő képességű gyermek is.

1. Az óvoda adatai

Hivatalos elnevezése : Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda
OM azonosítója: 032933
Címe: 2051 Biatorbágy Nagy u. 29.
Telefonszáma: +36 30 6974091
E-mail címe ovoda@biatorbagy.hu

Feladatellátási helyek		Csoport	férőhely
Székhely: Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda	Biatorbágy, Nagy u. 29. Tel: (30)6974091	4	100
Tagóvodák: Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Pitypang Tagóvodája	Biatorbágy, Szent László u. 48. Tel: (23) 310-295	3	57
Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Csicsergő Tagóvodája	Biatorbágy, Bajcsy-Zsilinszky u.13. Tel: (23) 310-095	8	188
Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Meserét Tagóvodája	Biatorbágy, Dévai u.1. Tel: (23) 530-388	6	145
Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Vadvirág Tagóvodája	Biatorbágy, Fő u. 61. Tel: Tel: (23) 310 301	4	96
Összesen		25	586

A fenntartó nevelési évenként hozott határozata alapján a csoportokba felvehető létszám maximum 20%-kal túlléphető.

Fenntartónk: Biatorbágy Város Önkormányzata
Engedélyező szerv: Biatorbágy Város Képviselő-testülete

1.1. Az óvoda bemutatása

Biatorbágy Pest megye nyugati részén, Fejér megyével határos területén, a fővárostól 20 km-re a Zsámbéki-medence peremén, csodálatos természeti környezetben helyezkedik el.

A település Bia és Torbágy falvak egyesülésével keletkezett 1950-ben, majd 1957-ben szétvált és 1966-ban ismét egyesült, 2007-ben városi rangot kapott.

A történelem viharában jelentős kultúra és hagyomány formáló erővel bírtak az 1946-ban kitelepített német nemzetiségű, majd a helyükre érkező Székelyföldről és Felvidékről ide települt magyar ajkú lakosok.

A főváros közelsége hosszú idő óta meghatározó szerepet játszik a település társadalmi, gazdasági és kulturális életében egyaránt.

Az 1990-es évek végétől végbemenő nagyarányú fejlesztések a lélekszám ugrásszerű emelkedését hozták. Az urbanizációs folyamatok jelentős kihatással vannak azóta is az intézmények működésére. Az itt élő családok szociális, érzelmi és intellektuális igénye, szociokulturális háttere igen változatos képet mutat, melynek megfelelően az intézményben folyó nevelőmunka is sokszínűvé alakult.

1.1.1. Az óvoda rövid története

Bián az első óvoda megnyitására 1885-ben, Torbágyon 1887-ben került sor.

A Bajcsy-Zsilinszky utcába 1952-ben, a Szent László utcai épületbe 1957-ben költözött az intézmény.

A Fő utcai óvoda 1979-ben az új épületbe települt iskola helyén kezdte meg működését, majd 1998-ban ebben az épületben, a megszűnt központi konyha helyén, két új csoport indult.

2004-ben a Bajcsy-Zsilinszky utcai épület további két csoport hozzáépítésével bővült.

2006. október 1-jén a Dévai utcában új, négy csoportos tagóvoda kezdte meg működését.

2008 szeptemberében a nevelői-könyvtárszoba funkcióváltással, majd 2009 januárjában a két fejlesztő szoba összenyitásával került kialakításra ugyanitt további két csoportszoba.

2010 januárjában a Sándor-Metternich kastélyban működő iskola kertjében létesült egy konténer telepítéssel kialakított óvodaépület, hogy az egyre fokozódó férőhely hiányt enyhíteni tudja.

Az óvoda a 2008-2009-es nevelési évben felvette a nagy mesemondó, Benedek Elek nevét.

Az egyes tagintézmények a Vadvirág, Pityang, Csicsergő, Meserét és a Legóvár nevet választották.

A 2015. szeptember 1-től életbe lépő 3 éves kortól való óvodakötelezettség a Csicsergő Tagóvoda két csoporttal történő bővítését hozta.

A Legóvár Tagóvoda egy csoporttal bővülve, 2021 februárjában új épületbe költözött a Nagy utcába. Ez az intézményegység 2021. július 1-től átvette a Székhely óvoda státuszát is a Biatorbágyi Benedek Elek Óvodának.

Biatorbágyon az óvoda egy szervezeti egységként, öt épületben, 25 csoporttal működik. A férőhelyek száma 586.

2. A működés feltételei

2.1. Tárgyi feltételek

Az intézmények a településen egymástól távol helyezkednek el.

Mindegyik óvodának saját udvara van, melyben a kialakított játszókertek változatos mozgás-, és játéklehetőséget kínálnak a gyermekeknek.

Az épületek, a Meserét és a Legóvár és a Csicsergő Tagóvoda bővítményei kivételével, eredetileg más célra épültek, többszöri átalakítással nyerték el jelenlegi arcukat.

Belső elrendezésük az adottságokhoz képest praktikus, alkalmas a 3 -7 éves gyermekek nevelésére.

A csoportszobák több funkciót látnak el: minden épületben az óvodai tevékenységek (szabad játék, foglalkozások, étkezés, pihenés, alvás) színterei is.

Minden épületben van tornaszoba és fejlesztői szoba is.

Az óvodák berendezése, felszerelése magas színvonalú, az alapvető eszközök rendelkezésre állnak, gazdag játékeszköz állomány segíti a gyermekek személyiségének sokoldalú fejlődését.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásához szükséges speciális eszközök állományát folyamatosan bővítjük.

Gyermekirodalmi és szakkönyv állományunk gazdag, igyekszünk igényesen válogatni a megjelölt kortárs és klasszikus gyermekirodalmi művekből, valamint szakirodalmi kiadványokból.

Törekszünk megragadni a pályázati lehetőségeket a tárgyi feltételrendszer folyamatos fejlesztésre, a gyermekek szükségleteihez igazodó, nevelési céljainkat szolgáló intézményi környezet kialakítására.

2.2. Személyi feltételek

Óvodánk személyi ellátottságát a törvényi előírások, illetve a fenntartó által meghatározott keretszámok határozzák meg.

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, kulcsszereplője a pedagógus, akinek személyisége meghatározó, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógus a felelőse és irányítója a csoportban folyó munkának.

A nevelőmunka eredményessége azonban nem csak az óvodapedagógusokon múlik. Az óvoda többi dolgozója is helytáll a saját felelősségi területén, munkájával segíti az óvodapedagógus munkáját, az óvoda nevelési céljainak sikeres megvalósítását, eredményességét.

A csoportban a dajka és a pedagógiai asszisztens is tevőlegesen részt vesz a gondozási feladatok ellátásában, a gyermekek felügyeletében, mely során szintén hatást gyakorol a gyermekekre. Ezért fontos, hogy beszédével, viselkedésével, egész lényével ő is modellértékű lehessen a gyerekek számára. A csoportban dolgozó óvodapedagógusok tájékoztatják a

pedagógiai munkát segítő munkatársakat a csoport programjairól, a feladatokról, hogy ők is hozzájáruljanak munkájukkal ezek zökkenőmentes és sikeres megvalósításához.

A nevelési feladatok ellátásához szükséges álláskeret biztosított, munkatársaink az állás betöltéséhez szükséges képesítésekkel rendelkeznek.

AZ ÓVODA ALKALMAZOTTI KÖZÖSSÉGE	
Pedagógus munkakörben foglalkoztatottak	létszám
Függetlenített intézményvezető	1
Függetlenített intézményvezető helyettes	1
Óvodapedagógus	50 (2 fő/csoport)
Gyógypedagógus	4
Fejlesztőpedagógus	4
Óvodapszichológus	1
Pedagógiai munkát közvetlenül segítők	
Dajka	25 (1 fő/csoport)
Pedagógiai/gyógypedagógiai asszisztens	8 (1fő/3 csoport)
Óvodatitkár	2
Gazdasági ügyintéző	1
Adminisztrátor	2
Technikai dolgozók	létszám
Konyhai kisegítő	8
Takarító	4
Összesen	111

Pedagógus közösségünk elkötelezett a folyamatos fejlődés, önképzés mellett. Szakirányú továbbképzéseken, tanfolyamokon bővítik tudásukat, mélyítik el az alapvető pedagógus kompetenciákat annak érdekében, hogy naprakész, korszerű módszerekkel tegyék gazdagabbá a rájuk bízott gyermekek mindennapjait.

Munkánkat gyermekorvosok, védőnők, a járási Pedagógiai Szakszolgálat, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársai, valamint a Polgármesteri Hivatal és a Városgondnokság dolgozói segítik.

3. Óvodánk küldetésnyilatkozata

„A gyermek legfőbb joga, hogy gyermekéveit gyermekként élje meg. A felnőttnek pedig legfontosabb kötelessége, hogy ezeket a gyermeki jogokat elismerje, elfogadja és saját szülői, gondozói, nevelői minőségében ezeknek az érvényre jutását teljes erővel támogassa.”
(Gyermeki jogok és szükségletek nyilatkozata.)

A Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda dolgozói elkötelezettek a gyermek egyéniségének megismerése és az egyéni sajátosságokat tiszteletben tartó, a másságot elfogadó és arra értéként tekintő bánásmód alkalmazása iránt.

Törekvésünk, hogy az óvodánkba járó gyermekek örömteli, boldog és élményekben gazdag kisgyermekként élhessenek meg intézményünkben.

Segítő és védő szeretettel fordulunk minden gyermekhez, egyéni igényeinek és fejlettségének megfelelő bánásmódban részesítjük őket.

Megsegítjük a lassabb ütemben fejlődőket, lehetőséget biztosítunk a tehetségigéretnek kibontakozásának.

A Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda olyan óvoda kíván lenni, amely állandó megújulásra képes a gyermekek érdekében, az igényeikhez igazodva, mindig a gyermekek mindenek felett álló érdekeit szem előtt tartva végzi nevelő munkáját.

3. 1. Óvodakép

Óvodaképünk egy olyan óvoda ahol családi hangulatú, egészséges környezetben otthonosan mozgó, kiegyensúlyozott gyermekek élnek boldog, élményekben gazdag, tevékeny gyermekkorukat.

Az óvodai élet mindennapjait az önfeledt játék, a komplex tevékenységek és hagyományok szövik át.

Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó, esztétikus óvodai környezetben, Pedagógiai Programunk tevékenységformái által neveljük gyermekeinket.

3. 2. Gyermekkép

Célunk, szociálisan érzékeny, elfogadó, az újdonságokra nyitott és azokat befogadó, jó kommunikációs és kapcsolatteremtő készséggel rendelkező, a hagyományokat ismerő, környezetében jól eligazodó, megismerni és alkotni vágyó gyermekek nevelése.

3. 3. Pedagóguskép

Olyan pedagógus tevékenykedjen intézményünkben, aki melegszívű, szeretetteljes, elfogadó attitűddel fordul a gyermekek, szülők és munkatársak felé.

Törekszik a gyermekekben rejlő értékek megtalálására és azok kibontakoztatására.

Cselekvésen keresztül fejleszti a készségeket, képességeket a gyermekek életkorának

megfelelően, a legközelebbi fejlődési lépcsőfok felé vezeti őket.
 Elfogadja és gyakorolja az inkluzív pedagógiát.
 Differenciáltan fejleszt és értékkel.
 Színesen, szívesen mesél, szívből énekel.
 Önmagára és környezetére igényes.
 Tiszteli, megőrzi és közvetíti a hagyományainkat, a magyar identitást.
 Emberi és pedagógusi magatartása mintaszerű erkölcsi értéket képvisel.
 Emberi kapcsolataiban segítőkész, kiegyensúlyozott és mértékletes.
 Senkit nem illet megbélyegző kifejezésekkel.
 A felmerült konfliktusokat kulturáltan, megértéssel, az okok megszüntetésével próbálja megoldani, asszertív kommunikációt alkalmaz.
 Alkalmas a pedagógiai, módszertani szabadság megélésére, azzal vissza nem él.
 Képes a saját kompetenciájának fejlesztésére (ismeret, tudás, attitűd).
 Igényli a szakmai megújulást, jelen van benne az önfejlesztési igény, az innovatív beállítódás, alkalmazkodás a pedagógusokkal szemben támasztott, megváltozott követelmények és szerepek teljesítéséhez.

4. Programunk alapelvei

- Gyermekközpontúság

Elsődleges az elfogadó, szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtése, melyben a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy segíti a gyermeki önállóságot, az alkalmazkodási készség és az egészséges öntudat kialakulását, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad, megalapozza a gyermek érzelmi és értelmi fejlődését, szilárd erkölcsi magatartását, az egészséges életmód szokásainak kialakulását. Tevékenységszervezésünk legfőbb elve a gyermeki sajátosságok figyelembe vétele.

- A családi nevelés tiszteletben tartása, támogatása

Munkánk során lehetőség szerint tiszteletben tartjuk a családi nevelés kritériumait, a gyermekek egyéniségét, érdeklődését, adottságait, önállóságát, alapvető jogait. Az óvoda teljes tevékenységrendszere a családi nevelés kiegészítését, támogatását, valamint az esetleges hátrányok csökkentését szolgálja.

- Komplexitás

A nevelés egész folyamatában komplexitásra törekszünk, hiszen a kiemelten kezelt nevelési területek a való életben is összefonódnak és az óvoda tevékenységformái, ezek céljai és feladatai között is szoros összefüggés van.

- Differenciálás, egyéni bánásmód

Tudatos, tervszerű fejlesztő hatások biztosítása a gyermek megismeréséből indul ki, és az egyéni szükségletekhez igazodik. A fejlődés mértékét önmagához a gyermekhez mérjük.

- A játék, a mozgás és kommunikáció kiemelt szerepe

Meghatározó szerepet szánunk a szabad játéknak, a mozgásnak, az anyanyelvi készségek fejlesztésének, mely a hagyományörzéssel, az egyéni fejlesztéssel és a környezeti neveléssel összhangban, aktív tevékenységek által alapozza meg a nemzeti hovatartozás érzésének kialakulását, a német nemzetiségi hagyományok területén is.

Fontosnak tartjuk a gyermekek szociális kapcsolatainak, viselkedésének alakítását, erkölcsi gondolkodásmódjuk megalapozását.

- Befogadó szemlélet

Nyitottan fordulunk a más kulturális közegből óvodánkba érkező gyermekek felé, teret engedve a kulturális sokszínűség óvodai megnyilvánulásainak, az identitás megtartásának.

- Inkluzív nevelés

Alapító okiratban történő felhatalmazás mentén inkluzív szemlélettel fordulunk az intézményünkben ellátható, a többi gyermekkel integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek felé. Saját szakembereink segítségével óvodánkban gyógypedagógiai, logopédiai, fejlesztő tevékenységet, tehetséggondozási feladatokat is megvalósítunk.

- Innovatív pedagógiai törekvések érvényesítése

A gyermekek érdekében figyelemmel kísérjük és beépítjük az óvodai nevelőmunkánkba az újító szellemű módszereket, tevékenységszervezési formákat. Beválásukat vizsgáljuk, és jó gyakorlatként hagyományozzuk pedagógusainkra.

5. Az óvodai nevelésünk célja

Tiszteletben tartva és *kiegészítve a családi nevelés értékeit*, az óvodai tevékenységek során a mindennapi életre igyekszünk felkészíteni a ránk bízott gyermekeket.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik egészségesen élnek, harmonikus mozgással, fejlett kommunikációs érzéssel és anyanyelvi kultúrával rendelkeznek. Megismerő funkcióik kifejlődtek, érzelmi életük kiegyensúlyozott, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségi életre, az iskola megkezdésére.

Nevelő munkánkkal szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy egyre több tapasztalat birtokában mind jobban eligazodjanak a világban, környezetüket ismerő és védő, azzal kiegyensúlyozott viszonyban élő, környezettudatos magatartást tanúsító, embertársaikat szerető, elfogadó és segítő felnőttekké váljanak.

6. Az óvodai élet megszervezésének elvei

6.1. Az óvodai felvétel rendje

A 2011. évi CXCV. Nkt. rendelkezései értelmében, a gyermek abban az évben, amelyben augusztus 31-ig a harmadik életévét betölti, az óvodai nevelési év első napjától, vagyis szeptember 1-től kezdődően napi négy órát óvodai nevelésben köteles részt venni.

A szülő az óvodai nevelésben történő részvételre jogszabály alapján kötelezett gyermekét köteles beíratni az önkormányzat által közzétett közleményben vagy hirdetményben meghatározott időpontban a lakóhely/tartózkodási hely szerint illetékes óvodába.

Felvételi körzet tekintetében *Biatorbágy egyetlen körzetet alkot*, így a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Tagóvodáinak nincs kijelölt saját körzetük a településen belül. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a gyermekek ellátására, az egyéni sajátosságokat figyelembe véve, bármelyik tagintézmény kijelölhető, a beiratkozás helyétől függetlenül. A sajátos nevelési igényű gyermekek az ellátásukra kijelölt intézménybe kerülnek felvételre.

Az óvodai jelentkezéshez az **alábbi okmányok bemutatása szükséges:**

- *Adatlap óvodai beiratkozáshoz* (Letölthető dokumentum)
- *Védőnői Szakvélemény* (Letölthető dokumentum)
- *Szakértői Vélemény*, amennyiben a gyermek Különleges bánásmódot igényel (sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézséggel küzd)
- Születési anyakönyvi kivonat,
- Egészségügyi kiskönyv, oltási lap
- A személyi azonosítót is tartalmazó lakcímkártya, ennek hiányában Védőnői Igazolás az életvitelszerű itt lakásról
- Taj kártya,
- Mindkét szülő személyazonosító okmánya és lakcímkártyája.

Az óvodaköteles biatorbágyi gyermekek – amennyiben valóban alkalmasak az óvoda megkezdésére (szobatiszták, meg tudják értetni magukat a környezetükkel) – a jogszabály erejénél fogva felvételre kerülnek.

A nem óvodaköteles jelentkezők felvételéről Felvételi Bizottsági javaslat alapján születik döntés.

6.2. Csoportszervezés

A Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda tagóvodáiban homogén életkori csoportszervezésben dolgozunk. Kiscsoportos (3-4 évesek), középső csoportos (4-5 éves), nagycsoportos (5-6 éves), illetve még egy óvodai nevelési évre óvodában maradó tanköteles korú (6-7 éves) gyermekeket alkotnak önálló közösségeket.

A csoportok megszervezése minden esetben a beiratkozó és az óvodában maradó gyerekek létszámától és összetételétől függ. Integráló óvodaként nagy gondot fordítunk az eltérő fejlődésmenetű gyermekek ideális elhelyezésére, illetve az egyes csoportokban való jelenlétük arányára is.

Az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt óvodapedagógus foglalkozik a gyerekekkel minden olyan tevékenység és program során, melynek megszervezéséért az óvoda felelős. A délutáni időszakban a gyermekek felügyeletét pedagógiai munkát közvetlenül segítő munkatársak is teljeskörűen elláthatják.

Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az intézményvezető dönt, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.

6.3. Az óvodai nevelés időkeretei

A gyermekek óvodai életének rendjét, időbeosztását a heti rend és a napirend képezi. A napirend biztonságot, támpontot és rendszerességet, állandóságot jelent a gyermek számára.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a mással nem helyettesíthető játék kapja, minden egyéb tevékenység beilleszkedik a játék folyamatába.

Az egyes tevékenységek időpontja és időtartama rugalmasan változtatható, (az évszakok változásainak, a váratlan események, a gyermekcsoport aktuális igényének megfelelően) az ebéd, a pihenés kezdő időpontjai azonban állandók.

A nyári időszakban napirendi feladatok jelentős része a szabad levegőn valósul meg, még nagyobb teret engedve a gyermeki szabad játék-, és mozgásigény megvalósulásának.

Az óvodai nevelési idő 7,30 órától 16,00 óráig tart.

Az óvodaköteles korú gyermekeknek napi négy óra óvodai nevelésben kell részt venni, melynek ideje a délelőtti tevékenységek egésze.

A tízórai *folyamatosan illeszkedik* a játéktevékenységbe.

A kezdeményezések, foglalkozások ideje a csoport összetételéhez, szokásrendjéhez igazodik. A pihenés ideje 13 és 15 óra között a gyermekek igényeinek megfelelően rugalmasan változik.

A *folyamatos napirend* lehetővé teszi, hogy minden gyermek egyéni tempójának megfelelően végezze teendőit. A játszó gyermeknek ritkán kell időre befejeznie játéktevékenységét. Az óvodapedagógusok jobban követni tudják, hogy melyik gyermek

mikor, milyen segítségre szorul, nagyobb teret enged a differenciált bánásmód megvalósulásának.

Nagycsoportban, az iskolai életmódra történő felkészülés feladatát is szem előtt tartva, már hangsúlyos szerepe van a kötött jellegű tevékenység szervezésnek, kötelező feladatoknak.

NAPIREND

6,00 – 6,30	Nyitás, műszaki ellenőrzés
6,30 – 7,30	Gyermekek fogadása az összevont csoportban, játék tevékenység, pihenés biztosítása a korán érkezők részére
7,30-12,00	Játék , tízórai, kezdeményezések, különböző párhuzamos tevékenységek, differenciált tevékenységek, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások, séták, megfigyelések, levegőzés, spontán és irányított mozgásos tevékenységek, egyéni fejlesztő foglalkozások
12,00 – 13,00	Ebéd, tisztálkodás, az ebéd után haza menő gyerekek kiadása
13,00 – 15,00	Pihenés
15,00 – 16,30	Játék tevékenység, tehetséggondozás, mozgásfejlesztés, levegőzés, egyéb tevékenységek, gyermekek hazabocsátása
16,30 – 17,30	Játék tevékenység az összevont csoportban vagy az udvaron, zárás.

6.4. Az óvodai élet tervezésének dokumentumai

Az óvoda nevelési feladatainak alapjául többszintű tervező munka szolgál, melynek kritériumait és formáját a nevelőtestület együttesen határozza meg.

- **Munkaterv:**

Az óvoda egy nevelési évet átfogó munkaterve, melyet az óvodavezető készít el – az intézményi célok, feladatok megvalósításához szükséges tevékenységek, munkafolyamatok időre beosztott cselekvési terve, a felelősök megjelölésével.

A tagóvodák is elkészítik egy évre szóló munkatervüket, mely tartalmazza a feladat ellátási hely specifikus fejlesztési javaslatokat, szervezési feladatokat, tervezett programokat, a hospitálási alkalmakat, a felelősök körét.

A szakmai munkaközösségek munkatervét a munkaközösség vezető készíti el az általuk tervezett témák, tevékenységek, fejlesztési elképzelések megjelölésével.

- **Felvételi és mulasztási napló:**

Az óvodával jogviszonyban álló gyermekek óvodakötelezettségének teljesítését nyomon követő, naprakészen vezetett dokumentum.

• **Tematikus terv – A csoportok éves terve:**

Évkezdés előtt az óvodapedagógusok elkészítik azt a tanulási területekre bontott gyűjteményt az azokhoz tartozó feladatokkal, amelyekből aztán a csoport ismeretében, a csoport fejlődési ütemének megfelelően választani lehet a konkrét heti tervezéshez.

• **Elektronikus formátumú óvodai csoportnapló:**

Csoportnaplónk saját kivitelezésű, alkalmazkodik az óvodai pedagógiai programunkhoz, valamint elősegíti a pedagógusok felkészülését a minősítési eljárásra.

Tartalma:

- Az óvoda és a csoport adatai
- Az óvodapedagógusok neve, munkarendje, vállalásai
- A gyermekek névsora és jele
- Születésnapok nyilvántartása
- Statisztikai adatok
- Gyermekvédelmi adatok
- Beiskolázási adatok
- Egyéni fejlesztésben részesülők adatai
- Szülőkkel való kapcsolattartás dokumentációja
- Családlátogatások
- Fogadóórák
- Szülői értekezletek
- Napirend
- Heti rend
- Gyermekbalesetek megelőzése
- A gyermekcsoport szokás és szabályrendszere
- Nevelési terv (szeptember-január hónapokra)
- Befogadási terv
- Egészséges életmód alakítása
- Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés biztosítása
- Az óvodai élet tevékenységformái
- Játék
- Munka
- Tevékenységekben megvalósuló tanulás
- Befogadás értékelése
- Nevelési terv megvalósulása (reflexió)(szeptember-január hónapokról)
- Nevelési terv (február-június hónapokra)
- Egészséges életmód alakítása
- Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés biztosítása
- Az óvodai élet tevékenységformái
- Játék
- Munka
- Tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Nevelési terv megvalósulása (reflexió) (február-június hónapokról)
- Szervezési feladatok (kéthavi bontásban)
- Munkatervi feladatok, ünnepek, hagyományok, különleges események
- Tematikus terv(Éves terv)/Projekt terv
- A fejlődését elősegítő tartalmak, heti terv (Az egyes tevékenységeket heti bontásban tervezzük, megjelölve a fejlesztendő területeket.)
- A tematikus terv megvalósulása (reflexió)
- Év végi értékelés
- Hivatalos látogatások, ellenőrzések
- Nyílt napok
- Hospitálások
- Tanult dalok, versek, mesék
- Feljegyzések a csoport életéről

A csoportnapló vezetése, az intézmény informatikai felületén, a csoportos óvodapedagógusok feladata. Az egyes fejezetek, a formátumnak köszönhetően bővíthetők. A naplók a nevelési év lezárásakor nyomtatásra, összefűzésre és hitelesítésre kerülnek.

• *A gyermek fejlődésének, fejlesztésének dokumentumai*

A differenciált bánásmód és tervezés alapja a gyermekek megismerése, fejlődésének nyomon követése és dokumentálása.

Óvodánkban az alábbi dokumentumok alkotják a gyermekek portfólióját:

- részletes anamnézis, a szülők által kitöltött személyiséglap
- a Védőnői Szakvélemény a gyermek fejlődéséről
- a gyermekkel kapcsolatos megfigyelések,
- a gyermeki fejlődés nyomon követésének dokumentuma
- gyermekek egyéni fejlesztési terve egy évre vonatkozóan
- a családlátogatás, a fogadóórák tapasztalatai, a szülők véleménye
- a logopédus, gyermekorvos, pszichológus és egyéb szakember véleménye
- a gyermek fejlődéséről szóló értékelések (Beszoktatás tapasztalatai, Féléves értékelés)
- a gyermek 5 éves státuszvizsgálatának másolata
- iskolaérettségi mérés eredménye

Az óvodába lépő gyermekek fejlettségi szintjéről folyamatos megfigyelésen alapuló dokumentációt vezetünk.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok a logopédussal és fejlesztőpedagógussal együtt nyomon követik, elemzik, értékelik a gyermekek fejlődésével kapcsolatos feladatokat, az óvodapedagógusok azokat egyéni fejlesztési tervben rögzítik.

Az óvodapedagógusok félévente írásban és szóban tájékoztatják a szülőket gyermekük fejlődéséről. Az írásbeli értékelés egy példányát a szülő kezhez kapja, a másodpéldányon aláírásával igazolja, hogy tájékoztatást kapott gyermeke fejlődéséről. (Az írásbeli értékelés

terjedelme a gyermek fejlettségétől és életkorától függ. A pedagógust segíti egy nevelőtestület által elfogadott szempontsor.)

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek korai kiszűrését az óvodapszichológussal való együttműködésben valósítjuk meg.

A tanköteles korba lépő gyermekek fejlettségi szint mérését nagycsoportba lépéskor ősszel a fejlesztőpedagógus és logopédus kollégák végzik. Szükség esetén, ez alapján kerülnek a gyermekek külön logopédiai és fejlesztőpedagógiai ellátásba.

A gyermekek iskolaérettségét nagycsoport első félévének végén, január folyamán, saját fejlesztésű mérőeszközzel az óvodapedagógusok mérik. Az eredményekről a szülőket fogadó óra keretében tájékoztatjuk.

7. Az óvoda kapcsolatai

7.1. A család és az óvoda kapcsolata

Célja

- A család és az intézmény közös munkájának elősegítése a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében.

Tartalma

Szülői értekezletek:

- Az új gyermekek és szüleik részére a nyári időszakban: ismerkedés, tájékoztatás, az óvoda bemutatása, befogadás megbeszélése, jelek kiválasztása
- Nevelési év során szervezett megbeszélések:
 1. A nevelési év céljairól, feladatairól, várható eseményeiről
 2. Az iskolai beíratást megelőző szülői konzultációk (értekezlet vagy fogadóóra formájában)

A szülői értekezletek időpontjáról a szülőket, esetleg más érintett személyeket 5 munkanappal előbb értesítjük.

Családlátogatás:

- Az újonnan felvett gyermekek és családjaik megismerését, a befogadási folyamat megkönnyítését szolgálja. Minden esetben felkínáljuk a családok számára.
- A nevelési év során észlelt esetleges problémák gyökerének felderítésében nyújt segítséget.

A fogadóóra:

- Elsősorban az egyes gyermekek fejlődésmenetének megbeszélését szolgálják. Az évente két alkalommal felajánlott lehetőségen túl, a pedagógusok és a szülők egyaránt kezdeményezhetik.

A beszoktatás tapasztalatairól és az iskola megkezdéséről szóló konzultáción való részvétel minden gyermek esetében ajánlott.

Mediatív megbeszélések

- Preventív és támogató célú találkozók, melyek alkalmával az egyes egyéni vagy családi krízishelyzetekből adódó nehézségek megoldására nyújtunk segítséget a gyermekvédelmi jelzőrendszerben részt vevő szakemberek bevonásával. A találkozók megszervezését kezdeményezhetik a szülők, pedagógusok, családvédelmi szakemberek is.

A nyílt nap:

- *Bepillantást* enged az óvoda mindennapjaiba, az ezt követő konzultáció egyéni és közös gondolatok megvitatását is lehetővé teszi.
- Az újonnan beiratkozó családok óvodával való ismerkedése a beiratkozásra kijelölt napokon lehetséges.

A munkadélután:

- Segítik az ünnepekre való együttes ráhangolódást, az óvoda szemléltető-, és játékkészletének gazdagítását, a szülők és az óvoda közötti kapcsolat mélyítését.

Szülők közössége

A szülői közösségről a köznevelési tv. 73. §. rendelkezik.

Az óvodában a szülők jogaik érvényesülése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre.

- A szülők közösségét egyetértési jog illeti meg minden, számukra anyagi teherrel járó feladat elhatározásában, a kirándulások szervezésében.
- Véleményezi az intézmény házirendjét, a pedagógiai programot, dönt saját szervezeti és működési rendjéről, tisztségviselőinek megválasztásáról.
- Kérheti az intézményi önértékelési eljárásokban való részvételét. Erről a Szülői Közösségnek nyilatkoznia szükséges.
- A szülők képviselői (csoportonként 1-1 fő) véleményüket, javaslataikat az SZK elnök, vagy az óvodapedagógusok útján juttatják el az óvoda vezetőségéhez.

7. 2. Az óvoda és az Örökmozgó Alapítvány kapcsolata

Célja

- A kisgyermek egészséges testi-lelki fejlődésének, élménydús óvodai élet támogatása.

Tartalma

- az óvodai eszközök bővítése, korszerűsítése,
- „Közlekedési nap” szervezése (ügyességi játékok, járműbemutató nagycsoportosoknak),

- gyermek-táncház szervezése az óvodákban,
- kirándulások, külső programok támogatása a csoportok számára,
- pataparti pihenőhely gondozása, fejlesztése.

Az Örökmozgó Alapítvány közhasznú tevékenységéhez bárki folyamatosan csatlakozhat támogatás befizetésével, társadalmi munkával.

7.3. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

Célja

- Az intézmények munkájának összehangolása a problémamentes, fokozatos átmenet érdekében.

Tartalma

- A bölcsődéből óvodába készülő gyermekekkel a gondozónők ellátogatnak az óvodákba, a gyermekek ismerkednek az óvodai környezettel.
- Az óvodapedagógusok részt vesznek a bölcsőde óvodával kapcsolatos tájékoztató szülői értekezletén.
- Tapasztalatcsere, visszajelzés a gyerekek óvodába történő beilleszkedéséről.
- Az óvodai és bölcsődei beiratkozással, felvétellel kapcsolatos feladatok összehangolása, közös felvételi bizottsági ülés szervezése.

7.4. Az óvoda és az iskolák kapcsolata

Célja

- Intézmények munkájának összehangolása, a problémamentes, fokozatos átmenet érdekében.

Tartalma

- Részvétel az iskolai tanévnyitókön.
- A nagycsoportosok látogatása az iskolákba, ismerkedés az iskolai környezettel, programokba való bekapcsolódás (pl. őszi ünnep, táncház)
- Az iskolások hagyományőrző műsorukkal ellátogathatnak az óvodába (pl. Lucázás, Gergely-járás)
- Tanítók meghívása az óvodai nyílt napra, ismerkedés leendő tanítványaikkal
- Szülői értekezlet az iskolában: a beiratás előtt a leendő elsős tanítók bemutatkozása, az iskola bemutatása.
- Intézmények közötti együttműködés a fejlesztői munkaközösség kereteiben.
- Tapasztalatcsere, óralátogatás, visszajelzés az elsősök beilleszkedéséről.

7.5. Kapcsolat a szakmai szervezetekkel

- A járási Pedagógiai Szakszolgálattal konzultálunk az eltérő fejlődésmenetű gyermekek vizsgálata és az iskolaérettség kapcsán felmerülő kérdésekben. Részt veszünk az általuk szervezett szakmai napokon, továbbképzéseken.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában szakmai konzultációkat folytatunk az illetékes Szakértői Bizottságokkal.

- A területileg illetékes POK szolgáltatásait (szaktanácsadás, továbbképzések, stb) rendszeresen igénybe vesszük.
- A Biatorbágyi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat közreműködik a nehéz élethelyzetbe került családok támogatásában.

7.6. Egyéb kapcsolatok

- Önkormányzatunk folyamatosan figyelemmel kíséri az óvodában folyó munkát, a Képviselő - testületnek évenként beszámolunk nevelési eredményeinkről. Az intézményvezető valamint általános helyettese havonta részt vesz a bizottságok, illetve a Képviselő-testület ülésein, illetve az intézményvezetői megbeszéléseken.
- A Polgármesteri Hivatal pénzügyi és igazgatási csoportjával közvetlen munka kapcsolatot tartunk fenn.
- A gyerekek szüleikkel, vagy óvodás csoportokkal közösen részt vesznek a Juhász Ferenc Művelődési Központ által az óvodás gyermekek részére szervezett előadásokon, egy – egy kiállításon.
- A Karikó János Könyvtár gyermekprogramjaiba is bekapcsolódunk, a nagycsoportosok számára könyvtár látogatásokat szervezünk.
- Az óvodapedagógusok szakértelmükkel segítik a közművelődési intézményben folyó munkát, esetenként bekapcsolódva a speciális programok megszervezésébe.
- A Pásztói Miklós Alapfokú Művészeti Iskola tanárai évente több rendezvényt szerveznek az óvodás korosztály számára (hangszeres bemutató, hangversenyek, bábelőadások, találkozók).
- A Német Nemzetiségi Önkormányzattal folyamatos munka kapcsolatot alakítunk ki a nemzetiségi óvodai nevelés területén.
- A helyi közművelődési és civil szervezetek, vállalkozók, egyházak az aktuális feladatoknak megfelelően működnek közre az óvoda életében.
- Intézményünk élő kapcsolatot alakított ki és tart fenn Biatorbágy határon túli, magyarajkú testvértelepüléseinek óvodáival.
Szakmai együttműködés keretében rendszeresen találkozunk az alistáli, gyergyóremetei és nagydobronyi óvodapedagógusokkal.

8. A nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata a 3-6 éves korosztály testi és lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésének biztosítása.

Területei

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása
- Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
 - Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés
 - A német nemzetiségi nevelés

8.1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai

Az egészség – óvodás korban is – testi, lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent. Az egészség megőrzésére irányuló gondozás a személyi- és környezet higiénát, valamint a lelki egészség gondozását is jelenti.

- egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- prevenció, betegségek megelőzése, korrekciója
- a gyermekek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, jó közérzetének biztosítása
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telített zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása”
- testi képességek fejlesztése

8.1.1. Az egészséges és biztonságos környezet biztosítása

Óvodánk *udvarainak* változatos terepviszonyai, felületei, egyre gazdagodó játszó és mozgásfejlődést segítő eszközállománya más-más célt szolgálnak. Alkalmasként mozgásos játékok, egyes sport jellegű tevékenységek szervezésére, de szerepjátékok kialakulására is.

A *csoportszobák* mérete változó, a falak színe világos, a világítás megfelelő. A folyamatos szellőztetés megoldott.

A berendezések a gyermekek méretének megfelelőek, könnyen tisztán tarthatók.

Az eszközök használatát megtanítjuk a gyermekeknek, a biztonságos óvodai létet biztosító világos szabályrendszert határozzuk meg.

Épületeink, berendezéseink, eszközeink állapotát folyamatosan ellenőrizzük, azok karbantartásáról a fenntartó gondoskodik.

Az egészséges, tiszta környezet fenntartásának legfontosabb feltétele az alapos takarítás, fertőtlenítés, a biztonságos óvodáé pedig az **óvodahasználók szabálytisztelete**.

8.1.2. Prevenció, betegségek megelőzése, korrekciója

Az óvodai közösségbe, az egészséges gyermekek védelme és az esetleges szövődmények kialakulásának megelőzése érdekében csak egészséges, a kötelező védőoltásokban részesült gyermek járhat.

Az óvodapedagógusok csak azt a gyermeket kötelesek bevenni a csoportokba, aki megítélésük szerint egészséges, tünetmentes. A betegnek látszó gyermek szüleit megkéri, hogy orvosi igazolással hozza be a gyermeket az óvodába.

A napközben megbetegedett gyermeket lefektetjük, a szülőket értesítjük. Szükség esetén orvost hívunk.

A fertőzések megelőzése érdekében biztosítjuk a megfelelő feltételeket: külön jellel ellátott törölközők, ágynemű, fertőtlenítések.

Figyelünk a fokozott törődést, gondoskodást igénylő gyermekekre, a bennük rejlő feszültséget, gátlást igyekszünk az okok feltárása után a szülők segítségével oldani.

Óvodapszichológus nyújt segítséget egyéni és csoportfoglalkozásokon az egészséges testi, lelki fejlődést veszélyeztető válsághelyzetek megoldásában.

A tartási rendellenességek, lúdtalp megelőzése érdekében figyelünk a helyes testtartásra, a gyermek méretének megfelelő bútorzatra, a mozgásfejlesztő foglalkozások mozgásanyagának összeállítására.

A szülők mellett az óvodapedagógusoknak időben fel kell figyelniük a tünetekre, s az óvoda orvosaival, a szülőkkel közösen meg kell oldani a problémát.

Az intézményben, a helyi egészségügyi szolgálat és az önkormányzat támogatásával több szűrőprogram is megvalósul:

- Az 5 éves gyermekek lisztérzékenységszűrése
- Dobhártya rezgés vizsgálata (tympanometria)
- Beszédértés vizsgálat
- Az iskolába készülő gyermekek látásvizsgálata
- Fogászati szűrés
- Élősködő fertőzés megelőzésére irányuló védőnői szűrés

8.1.2.1. 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása

A szülő írásbeli kérelmére fogadjuk az óvoda ellátási körzetében élő 1-es típusú diabétesszel élő gyermekeket.

Ellátásukba a legalább érettségi végzettséggel rendelkező, az OH által előírt képzést elvégzett, erre felkért munkatársak kapcsolódhatnak be.

A cukorbeteg gyermekek ellátásával kapcsolatos feladatokat az óvoda **Eljárásrend diabéteszes gyermekek ellátására** szabályzata tartalmazza.

8.1.3. Gondozás, a gyermekek jó közérzetének biztosítása – Egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátítása

A gondozás, mint az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, a kisgyermek olyan alapvető szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának alakulásához, és megteremt a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a gyermekeket körülvevő óvodai környezet higiénijának biztosítását, az esetleges járványügyi kockázatok csökkentését.

• **Testápolás**

A gyermekek egészségének védelmét, testük és ruhájuk gondozását, tisztálkodásukat és a tisztaság iránti igényüket fejleszti. A testápolási szokások kialakításában, a tevékenységek rögzítésében egyéni fejlettségüknek megfelelően segítünk.

Fontosnak tartjuk a napi többszöri fésülködést, mosakodást, valamint a szájhigiénés szokások alakítását. Minden gyermeknek külön jellel ellátott tisztálkodási eszköze van. A papír zsebkendő állandóan elérhető helyen van, használat után a fedett szeméttárolóba kerül.

A gyermekek a WC-t a nap bármely időszakában igényük szerint használhatják, az intim helyzetű WC-használat megoldott.

Szükség esetén a gyermek teljes mosdatására, fürdetésére is sor kerülhet, amennyiben ezt a gyermek gondozottságában mutatózó hiányosságok vagy a higiénias komfortérzet biztosítása szükségessé teszi.

A gyermekek fokozatosan, az egyéni fejlődés ütemének megfelelően jutnak el a személyes gondozottság igényléséig.

• **Öltözködés**

Az öltözködés védekezés az időjárás hatásai ellen, fejleszti a gyermekek önállóságát, alakítja ízlését.

Az óvodában ajánlatos a réteges öltözködés, olyan, gyermekekhez illő ruhadarabok viselése, mely ízléses, praktikus és nem akadályozza a szabad mozgást, a gyermeki önállósági törekvések megvalósulását. Balesetforrást rejtő viseletelemek, ékszerek, papucs használata nem megengedett.

Csere ruhát és cipőt, tartalék fehérneműt és tornaruhát otthonról kérünk, de szükség esetén óvodában is rendelkezésre áll tartalék váltóruha.

• **Táplálkozás, étkezés**

A helyes táplálkozás iránti igény felkeltése fontos tényezője nevelésünknek.

A gyermekek az óvodában háromszori étkezés során a napi tápanyagszükséglet kb. 3/4-ét kapják meg. Az étrendet kifüggesztjük, hogy a szülők az otthoni étkezéseket ehhez tudják igazítani. Saját főzőkonyhánk nincs, az ételt az önkormányzattal szerződött közétkeztető cég konyhája biztosítja a hatályban lévő közétkeztetési jogszabályoknak megfelelően.

A különleges diétára szoruló (ételallergia, cukorbetegség) gyermekek étkeztetését a dietetikus, gasztroenterológus, allergológus *szakorvosi szakvélemény alapján* a közétkeztető cég biztosítja.

A közegészségügyi előírások értelmében a gyermeknek a szülő csak akkor gondoskodhat maga az étkeztetéséről behozott étel biztosításával, ha a szolgáltató a szakorvos által előírt diétát nem tudja biztosítani és a gyermek egész nap az óvodában tartózkodik.

Egészségvédő-egészségfejlesztő programunk keretében, az egészséges táplálkozás érdekében, szülői támogatás igénybevételével, minden csoportban heti rendszerességgel gyümölcs-zöldség napot tartunk, melyek során igyekszünk megismertetni a gyermekeket új ízekkel is. A rendszeresség hozzájárul az egészségmegővő szokásrendszer belső igénnyé formálódásához.

Kerüljük, hogy a gyermekeket kiegészítésként egészségtelen rágcálni valókkal kínáljuk.

Olyan szokásrendszer kialakítására törekszünk, amelynek az óvodában nem része az édességek fogyasztása. A születésnap, névnap ünneplésének nem része a tortázás. Ezeket a kiemelt napokat egyéb kreatív megoldásokkal tesszük emlékezetessé a gyermekek számára.

Hagyományápoló munkánkhoz kapcsolódva azonban igyekszünk megismertetni, a közegészségügyi szabályok betartásával közösen elkészíteni, néhány hagyományos *ünnepi ételt* (pl. almás pite, karácsonyi mézeskalács, farsangi fánk).

Az étkezés feltételeinek biztosításában a gyermekek is közreműködnek. Külön figyelmet fordítunk a gyermekméretű eszközök biztosítására, és minden evőeszköz használatának differenciált gyakorlására, az esztétikus terítésre.

Kiemelt feladatunknak tartjuk az étkezési kultúra alapvető szabályainak elsajátítását, melyhez az életkoruknak megfelelő eszközöket biztosítjuk.

Az ivóvíz folyamatosan a gyermekek rendelkezésre áll.

Az alapvető szájhigiénés szokások beépítésében is fokozatosság elvét vesszük figyelembe, mely során lépésről lépésre jutunk el az étkezések utáni szájöblítéstől az önálló fogmosásig.

- ***Pihenés, alvás***

A 3-7 éves gyermek fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges az elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű pihenés, alvás. A gyermeki idegrendszer alvás közben dolgozza fel a számtalan új információt, készül fel a továbbiak befogadására.

Igény esetén kora reggel is lehetővé tesszük, hogy az érkező gyermekek még hozzájussanak pihentető percekhez, mely hozzájárul a napközbeni jó kedély megőrzéséhez. A délutáni pihenés előtt mesével, zenével teremtyük meg a nyugodt pihenéshez szükséges hangulatot. Az alvási szokásokat tiszteletben tartjuk (kendők, játékok).

A folyamatos szellőztetés biztosított. A délutáni pihenés ideje rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek életkori igényéhez.

8.1.4. Testi képességek fejlesztése – mozgás, edzés

A mozgás az óvodás gyermek egyik legelemibb szükséglete. Mozgásigényének kielégítése a kiegyensúlyozott fejlődés alapja.

Intézményünkben kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek ez irányú szükségleteinek megélésére az által, hogy a mozgásra a napirendben folyamatosan megteremtjük a lehetőségeket.

A mozgás akkor fejti ki legintenzívebb fejlesztő hatását, ha a szabad levegőn végezheti a gyermek. Ezért – a szélsőséges időjárási körülmények kivételével (-10 C alatt, viharos szélben, magas UV sugárzás, hőség esetén) – minden nap a lehető legtöbb időt fordítunk a szabadban tartózkodásra és mozgásra.

Megfelelő öltözetben (gumicsizma, esőkabát, orkán nadrág) a gyermekeket esős időben, hóban is kivisszük az udvarra vagy sétálni. Kihasználjuk a levegő, a napsütés és a víz edző hatását úgy, hogy a szülőkkel együttműködve fokozottan figyelünk a gyermeki szervezet védelmére.

8.1.5. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Igényük lesz a tisztaság, önállóan mosakodnak, törölköznek, használják a körömkéft, a fésűt, rendben tartják hajukat.
- Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereket tisztán tartják.
- Helyesen használják a zsebkendőt.
- Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, holmijukra vigyáznak.
- Megtanulják az alapvető segítségnyújtás módjait a sajátos nevelési igényű, vagy tartós betegséggel élő társaik felé.
- Mindennapi szükségleteiket önállóan kielégítik.
- Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek. Megfelelően használják az evőeszközöket. Magabiztosan bánnak a késsel, villával.
- Elfogadóan és megértően viszonyulnak a különleges étrendre szoruló gyermekekhez, az e területen mutatkozó másságot is az élet természetes velejárójaként kezelik.
- Csukott szájjal rágnak. Igénylik az asztal esztétikai rendjét.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhaneműikkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik.
- Ügyelnek saját személyük és a környezetük rendjére, gondozottságára.
- Az eszközökkel, berendezésekkel óvatosan bánnak, a rendetlenséget megszüntetik.
- Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak, vesznek részt mozgásos játékokban.

8.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága *a magatartás érzelmi beállítódása. Az "ÉN" fejlődésben a 3-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű.*

A 3 évesek önértékesítő magatartásától a 7 éves kor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő szociális magatartás, viselkedés szintjére. Ebben segítik a csoporttársakkal közösen átélt élmények, melyek hatnak viselkedésmódjára, egészséges összehasonlítási lehetőséget kínálnak, így reális önismeret, *önértékelés* kialakulását teszik lehetővé.

A szociális tanulás legfőbb eszköze ebben az életkorban az utánzás, *a mintakövetés*. Kezdetben a felnőtt, majd a társak szociális viselkedésének átvétele: ebben igen nagy az óvodapedagógusok felelőssége.

Célja:

Az "ÉN"- tudat reális kifejlődése, optimális kapcsolat alakítása a szűkebb és tágabb társadalmi környezettel, a csoport normáinak alapján.

Feladatok:

- Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése
- Kapcsolatok biztosítása, elősegítése, tiszteletben tartása
- Értékek, normák közvetítése

8.2.1. Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése

- *Biztosítjuk a befogadás és a beszoktatás fokozatosságát.*

A gyermek első találkozása az óvodával alapvetően meghatározza a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát.

A beíratást követően szülői értekezletet tartunk, lehetővé tesszük, hogy a gyermekek szüleikkel megismerjék óvodánkat, ismerkedő családlátogatásokat kezdeményezzünk. A beszoktatás lehetőleg mindkét óvodapedagógus részvételével történik, folyamatosan és fokozatosan az első napi fél órától növekszik a gyermek egyéni igénye szerint.

A gyermek kedvenc tárgyát magával hozhatja az óvodába.

Ha egy gyermek később kerül óvodába, a fokozatosság elvét akkor is követjük.

A bölcsődéből érkező gyermekek befogadási folyamata a gyermeki reakciók függvényében lerövidíthető, de a fokozatosságra ebben az esetben is figyelünk.

Régi óvodásainkat felkészítjük az új gyermekek fogadására, különös tekintettel az idegen kultúrából érkező gyermekek, illetve a különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében.

- *A beilleszkedéshez szükséges az alapvető szabályok, helyes magatartási, viselkedési szokások kialakítása.*

Ahhoz, hogy a gyermekek az életükben adódó helyzetekben gyorsan és megfelelően tudjanak dönteni, meg kell velük tanítanunk a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait.

Ezeket a szabályokat pontosan és egyértelműen fogalmazzuk meg, arra törekszünk, hogy a felnőttek kommunikációja is követendő példa legyen a gyermek számára.

Elutasítjuk a megalázó, megszégyenítő értékelést, a megfélemlítést, verbális bántalmazást.

- *Derűs, barátságos, családi légkör megteremtése, mely olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, beszélgetésre, cselekvésre ösztönöz.*

Csoportjaink saját hagyományokkal, szokásrendszerrel rendelkeznek. A csoportoknak maguk által választott nevük van, ez mélyíti a gyermekek összetartozásának érzését. Minden gyermeknek külön helye van (szekrénye, zsákja, doboza), melybe saját holmiját, kincseit tárolhatja, ezeket önállóan kezelheti.

8.2.2. Kapcsolatok biztosítása, elősegítése, tiszteletben tartása

- *Felnőttek és gyermekek egymás közötti pozitív érzelmi viszonyának kialakítása*

A gyerekek pozitív kapcsolatrendszere csak akkor alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását segíti az óvoda felnőtt-és gyermek közössége is. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusoknak aki irányítója, egyben társa is a kisgyermeknek, valamint az óvodapedagógus munkáját közvetlenül segítő dajkának, és pedagógus asszisztensnek akinek gyermekekkel való kapcsolatát pozitív érzelmi töltés jellemzi. A gyerekek érezzék, majd értsék meg, hogy a velük foglalkozó felnőttek mit tartanak helyesnek, mit miért utasítanak el.

A *felnőtt közösség magatartása* határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, példaértékű, őszinte. Az óvodapedagógus kialakítja a közösségi élet szabályait, melyek figyelembe veszik a gyermek fejlettségét, törekvéseit, ugyanakkor szem előtt tartja fejlesztésük feladatait is. Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását. Bátorítunk minden gyermeket, hogy pozitív "ÉN" képe kialakuljon, a bátortalan gyermekek nevelésekor együtt örülünk a legapróbb fejlődési mozzanatnak is.

A nap folyamán egyéni és csoportos *beszélgetésre is* biztosítunk *időt*, melyet a napirendbe saját szokásrendszerüknek megfelelően illesztnek be a csoportok.

8.2.3. Értékek, normák közvetítése, annak színterei

- *Változatos és rendszeres élménynyújtás biztosítása* során érezze a gyermek a közösség pozitív hatásait (segítségnyújtás, együtt játszás, közös tevékenységek öröme). Arra törekszünk, hogy az óvodán belül más csoportba járó gyerekekkel is azt érezzék, hogy összetartoznak. Ezt közös tevékenységek szervezésével érjük el. Óvodáinkban – mind a homogén, mind a vegyes csoportok esetében – erre számos lehetőség adódik (ünnepek, hagyományápolás, közös kirándulások, egyéb események). Ezt a célt szolgálják a közös séták, kirándulások, bábelőadások stb.

- *Fejleszteni kell a gyermek toleráns, problémamegoldó képességét, szociális érzékenységét, a különbözőségek elfogadását, tiszteletben tartását.* Tilalom helyett többször kínálunk választási lehetőségeket a gyermeknek, hogy önálló döntéseket hozhasson. Mi felnőttek örömmel is jelezzük dicséretünket, félelemkeltés, fenyegetőzés nélkül jelöljük meg a veszélyeket, problémákat. A kapcsolatok alakításához felhasználjuk a *humort*. Ez oldja a feszültséget, megszünteti a görcsösséget.

Alkalmazzuk az *asszertív (erőszakmentes) kommunikációs technikákat* és a drámajáték módszerét az érzelmek beazonosításában, kezelésében, konfliktusok megoldásában.

- Fontos feladatunk a *népi kultúra értékeinek* megszerettetése, a szűkebb és tágabb környezet megismerése, a szülőföldhöz való kötődés, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.

8.2.4. A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák környezetük tudomására.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és cselekvési szokások betartása. Egymást megkérlik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- A közösségért szívesen tevékenykednek, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek, életkoruknak megfelelő asszertív megoldásokat használnak.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, távollétükben észreveszik hiányukat. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Ha óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit, meg tudják határozni az alapvető érzelmeket.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Éretté válnak az iskolába lépésre.

8. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A teljes nevelési folyamat a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és a sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamat, a spontán és irányított tapasztalatszerzést, a kötött, fokozatosan növekvő időtartamú (5-35 perces) és kötetlen foglalkozások rendszerét jelenti.

8.3.1. Értelmi képességek fejlesztése

Az értelmi képességek kibontakozása, az önálló, alkotó, aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben.

Célja

A gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

Feladata

- A megismerő tevékenységet segítő képességek (figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.
- A valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása.

A két feladat megoldása szerves egységben valósul meg.
Nem különálló képességeket fejlesztünk, az egész értelmi szférára, a teljes személyiségre hatunk.

Az értelmi erők fejlődését mind magasabb szintű ismeretekkel, egyre nagyobb erőfeszítést igénylő új feladatok állításával segítjük elő.

Kiindulópontunk az óvodába érkező gyermek értelmi szintje, észlelésének, megfigyelőképességének fejlettsége.

3-4 éves korban elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet) manipulációs játékok, gyakorló játékok, helyszíni megfigyelések alkalmával sokrétű tapasztalatszerzés biztosításával.

Iskoláskorig a gondolkodás, az ok-okozati összefüggések, a képzelet valóságnak megfelelő ellenőrzése irányába tolódik el a fejlesztés.

A fejlődésre döntő hatással van a nevelés-tanulás tartalma, az ismeretanyag jellege, formája és módszere. A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása. A tevékenységeket a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építjük.

Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, tiszteletben kell tartanunk önállóságát. Minél több lehetőséget kell biztosítanunk ismeret- és tapasztalatszerzésre, azok rendszerezésére, bővítésére és élethelyzetekben való gyakorlására.

A fejlesztés során el kell jutnunk odáig, hogy tapasztalatait a gyermek alkalmazni tudja, ezt beszédével kísérje, beszédfejlődése pedig új irányt adjon gondolkodásának.

Programunkban úgy szervezzük a tevékenységeket, hogy a gyermekek egy adott témakörben évről évre – egyéni fejlettségüknek megfelelően – egyre bővülő ismeretanyaggal ugyanazokat a dolgokat, eseményeket tapasztalják meg.

8.3.2.A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Az érzékelő funkciók (látás, hallás, tapintás, szaglás stb.) finomodnak.
- Múltbeli tapasztalataikra építve felfogják környezetük eseményeit, jelenségeit.
- Kialakul tér-és időészlelésük.
- Önkéntelen figyelmük a szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal egyre hosszabb ideig fenntartható.
- Sokoldalú tevékenységük során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképességük,
- Képesek ún. gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékezetbe vésésre.
- Képesek emlékképek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.

- Meglátják dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képesek, szemlélhető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén az ok-okozati összefüggéseket felismerik.
- Tapasztalataiknak, ismereteiknek gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló problémamegoldás felé halad.

8.3.3. Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés

A kisgyermek gondozása, optimális testi és lelki fejlesztése mellett nagy hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi nevelés hatékonyságára is.

A sikeres szocializáció alapfeltétele a megfelelő beszédképesség, a nyelvi kifejezőképesség. Ez egyben a sikeres iskolai tanulmányok egyik kritériuma is. Az embert a beszéd kapcsolja a többi emberhez, a beszéd segítségével tudja megérteni a külvilágot, ugyanúgy, mint kitárni, megmutatni saját belső világát. Mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek.

A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés (anya, gyermek, család), szervezett, differenciált környezet, megfelelő idegrendszer, ép beszéd-, és hallásszervek kellenek.

Általános tapasztalat, hogy a mai gyermekek többsége kommunikációhiányban szenved, a személyes kontaktust sokszor a TV, a videó, számítógép helyettesíti. Éppen ezért az IKT eszközöket csak indokolt esetben és mértékben használjuk a gyermekekkel történő tevékenységek során. Szívesebben mesélünk, óvodapedagógusi előadásokkal készülünk, diafilmeket vetítünk, papírszínházzal mesélünk.

Célja

- Bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező, mindennemű helyzetben megnyilatkozni tudó, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.

Feladata

- beszéd és kommunikációs képességfejlesztés, különböző tevékenységeken keresztül,
- beszédtechnikai hibák korrigálása
- grammatikai hibák korrigálása
- beszédképesség fejlesztése

A fejlesztés tartalma

Az óvódás gyermek elsősorban *érzelmi alapon, mintakövetéssel* tanul, így fokozottan igaz, hogy az óvodapedagógus, a felnőtt környezet minden megnyilatkozása modellértékű kell, hogy legyen.

Az *óvodapedagógus* gyermekekkel való kapcsolata elfogadó, együttműködő, kezdeményező. Egyenként megismeri a gyermekek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatait. Támogató, határozott és következetes magatartásra törekszik. Eszköztárában

szerepelnie kell a humornak és viccnek, de kerülnie kell a gyermekre irányuló gúnyt, a fenyegetőzést.

A felnőttel való beszédkapcsolat az óvodában kiegészül a társakkal való tevékenység közbeni beszélgetéssel, ezáltal fejlődik beszédfigyelmük.

Fontosnak tartjuk, hogy életszerű helyzetekben, természetes módon *minden gyermek* beszéljen (beszélhessen) arról, ami foglalkoztatja, érdekli.

Lehetőséget teremtünk az idegen nyelvi környezetből érkező gyermekeknek arra, hogy saját anyanyelvükön is megnyilatkozhassanak.

Az anyanyelvi és kommunikációs képességfejlesztés *eszközei*: mondókák, versek, mesék, bábok, dramatikus és anyanyelvi-kommunikációs játékok.

A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze a gyermek környezetében élők példamutató beszéde, a család és az óvodapedagógus kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes, türelmes beszédkezdeményezése és kapcsolata.

Az óvodapedagógus tudatosan figyelemmel kíséri a beszédtechnikai hibákat (légzéstechnika, artikuláció), ezeket a spontán beszédnél, vers-mesemondásnál példaadással korrigálja. Nagyfokú elmaradás esetén logopédiai kezelést kell igénybe venni. (ld. speciális ellátásoknál).

Az iskolakezdés előtt álló csoportjainkban alkalmazzuk a „*Mesezene*” program eszközeit és módszertani ajánlásait a hangok hallási és ejtési differenciálásának, a majdani olvasás és írástanulás előkészítésére, a kommunikációs készség komplex fejlesztésére.

8.3.4. A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek beszéde összefüggő, elbeszélésük folyamatos, logikai összefüggéseket is tartalmaz.
- Az új szavakat beépítik beszédükbe, aktívan használják a tapasztalatszerzés során kibővült szókincsüket.
- Figyelmesen, nyugodtan meghallgatják mások mondandóját.
- Helyesen használják a névelőket, névutókat, igeidőket és módokat.
- Beszédüket érzelmeiknek megfelelő természetes gesztusok, arcjáték kísérik.
- Tisztán, helyes mondatszerkesztéssel beszélnek.
- A jellemző mesefordulatok, kifejezések, hangulatfestő szavak megjelennek beszédükben.
- Magabiztosan nyilvánulnak meg különböző kommunikációs helyzetekben.

8.3.5. A nemzetiségi nyelvi nevelés

Intézményünkben a német nemzetiséghez tartozó családok igényeinek kielégítésére megszervezésre került a német nemzetiségi óvodai nevelés folytató csoportok működtetése. A Benedek Elek Óvoda Pityang tagóvodájának csoportjaiban valósítjuk meg a kétnyelvű nemzetiségi óvodai nevelés feladatait.

Célja

Az óvodai nevelés országos alapprogramjában rögzített nevelési célokon kívül a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét figyelembe véve, a nemzetiségi nyelvi nevelés.

- A nemzetiségi nyelv közvetítése a gyermek felé, a gyermek egyéni fejlettségi szintjének figyelembevételével.
- A kultúra, a hagyomány ápolása, annak megismertetése az óvodás korosztállyal.
- A szókincs bővítése, a kiejtés gyakorlása, a beszédkésztség kialakítása természetes cselekvési helyzetekben.

Feladatai

- Fontos az érzelem gazdag (két)nyelvi légkör megteremtése, s mindkét nyelv (magyar és nemzetiségi nyelv) közvetítése a gyermek felé szituáció és tevékenység közben.
- Változatos tevékenység közben gyakoroltatjuk a hallás után történő megértést, megismertetjük és megszerettetjük a nyelv zeneiségét (játékos mondókák, gyermekdalok, illetve a mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű kifejezések ismétlésével).
- A nyelvet rendszeresen, napi szituációkban gyakoroltatjuk.
- Kiemelt feladat a nemzeti kultúra, a hagyomány ápolása, továbbadása, a nyelvi kultúra, a még fennmaradt népi énekek, mondókák, esetleg mesék, versek (helyi gyűjtésűek) átörökítése, közvetítése a gyermek felé, s így az identitástudat kialakítása, erősítése.
- Ugyanilyen fontos a mindennapos érzelmi kötődés és a gyermek biztonságérzetének kialakítása, erősítése.

A fejlesztés tartalma

A nemzetiségi óvodába jelentkező gyermekek nagy valószínűséggel magyar anyanyelvűek. Ezért meghatározó az érzelmi biztonság megteremtése és a fokozatosság elve.

A gyermek érdeke – és a nyelvi minőségi munka is – megkívánja az óvodapedagógustól, hogy a nyelvi kommunikációs helyzetekben beszéde, hanghordozása összhangban legyen gesztikulálásaival, mimikájával, egész testtartásával és belső érzélemvilágával. Semmiféle gondot nem okoz a gyermeknek, ha az óvodapedagógus a nemzetiségi nyelven beszél hozzá, a már korábban ismert szavak és az egyértelmű metakommunikációs jelzések segítik őt a megértésben.

Ennek érdekében *olyan óvodapedagógusokat igyekszünk alkalmazni*, akik maguk is szívesen beszélnek és jól beszélnek a német nyelvet, szívvel-lélekkel vállalják a még fellelhető

nemzetiségi kultúrkinés megismertetését, gyűjtését, s ezt örömmel közvetítik a gyermekek felé.

A kétnyelvűség súlypontja kiscsoporttól folyamatosan nagycsoportos korra helyeződhet át úgy, hogy a gyermekcsoport életét jellemzően a kisebbség nyelvén szervezzük meg. Elegendő időt biztosítunk a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatására, fejlesztésére, kíváncsiságának, igényeinek – lehetőség szerinti – kielégítésére, problémái megoldására. A mindennapokban mindkét (magyar és nemzetiségi) kultúra közvetítésének apró lépésekben történő átadását, ápolását valósítjuk meg.

Az óvodás gyermek sem írni, sem olvasni nem tud, utánzással sajátítja el ismereteit. Így van ez az anyanyelvi nevelés, vagy bármely más ismeretszerzési formában, legfőképpen a nemzetiségi nyelvi nevelés terén.

Nagyon fontos tehát az óvodapedagógus modell szerepe, akit a gyermek utánoz. Az óvodapedagógus beszélje jól a nyelvet, fogalmazzon egyszerűen nemzetiségi nyelven.

A német nemzetiségi nyelven mondott mondatokat, kifejezéseket először anyanyelvén, mozdulatokkal vezesse be, majd ugyan ezekkel a mozdulatokkal kísérje a másik nyelven is.

- ***A nyelvi fejlesztés illeszkedése a heti- és a napirendbe (Fokozatosság elve)***

A német nyelvű foglalkozások témái kapcsolódnak a magyar nyelven zajló egyéb tevékenységi formák témáihoz (környezet, ének, mese-vers stb.).

Az óvodapedagógus a beszoktatás, az érzelmi kapcsolat kialakítása után reggelenként német nyelven fogadja már a kiscsoportos gyermekeket is.

A köszöntés, kézmosás, egyéb testápolási teendők (papír zsebkendő használata, fésűlködés, stb.), naposi munka, öltözködés (udvarra), illetve a reggelizés irányítása is fokozatosan tér át a német nyelvre.

Természetesen a játékirányítás és az esetleges konfliktusok kezelése magyarul kell, hogy történjen, de a szavak, a megismert kifejezések egyre gyakrabban jelentkeznek a játék folyamatában is.

A gyermek passzív szókincsét fejleszteni kell, és nyelvi kommunikációs helyzetekben aktívvá tenni. A ritmikus ismétlődő szövegek, mondatmodellek szemléletessé tehetők, ami által a szituációk érthetőbbé válnak a gyermek számára. A nagycsoportos korú gyermekeket meg kell erősítenünk válaszáadásukban, nyelvi kifejezőképességükben.

A kisgyermek kommunikációs helyzetekben gátlás nélkül, remek utánzási készséggel tanulja meg/el a helyzeteket, a nyelvet, viselkedéskultúrát és számos más mozzanatot az óvodapedagógustól mint modelltől. A gyermek életkorából adódóan kíváncsi, minden érdekli, mindent meg akar ismerni, mindent ki akar próbálni, tapasztalatot gyűjt az őt körülvevő világról. Több érzékszervre hatóan, többször ismételt, türelmes magyarázatokkal, cselekvés közben fedeztetjük fel vele környezetét.

- *A nyelvi fejlesztés kapcsolata a többi tevékenységi formával*

A játék

Miként a fentiekből kiderül: a nyelvi tartalmakat nem „megtanítani” kell az óvodáskorú gyermekeknek.

Egyszerűen engedjük, hogy a maga módján megélje őket a legkülönbözőbb, általunk megtervezett és kezdeményezett játékformákban.

A játékot, mint az óvodás gyermek elsődleges tevékenységét és leghatékonyabb eszközét nemcsak „motivációs eszköznék” tekintjük, ahogyan ez a nyelvpedagógiában szokásos. Ez a nyelvelsajátítás legegyszerűbb szintere: a játék és a játékos foglalkozások során történik a nyelvi jelrendszer megfelelő szintjének fejlesztése: a szókincsbővítés, a szó-, a mondat- és a szövegszintű fejlesztés.

A szókincs fejlesztésében figyelemmel kell lennünk arra, hogy az egyszerűbb, kevésbé igényes szókincs felől a bonyolultabb felé haladjunk. A szitutatív nyelvelsajátítás előnye, hogy a megértett és élvezetes szituációt, s a benne előforduló nyelvi elemeket megjegyzi és utánozza a kisgyerek, ha azok mennyisége korának és nyelvi szintjének megfelel. Ez a folyamat független a nyelvtani tudatosságtól, spontán módon rögződik az átélt pozitív élmény hatására.

Játék közben az óvodapedagógus indirekt módon, de tudatosan kapcsolódik be a játékba, maga is játszótárssá válik. A mindenható felnőttből cselekvő társ lesz, aki együtt játszik a csoporttal, irányít és észrevétlenül korrigál, méghozzá úgy, hogy a hibásan kimondott beszédtrödékeket helyesen megismétli.

A mozgás

A mozgástevékenységek irányításához világos, pontos, érthető, mindenki számára egyértelmű kifejezések szükségesek, ezért a mozgás kezdeményezés mindenképpen magyar nyelven történik.

A mindennapos irányított mozgásos játékok viszont lehetőséget adnak a gyerekek számára a testrészeik megismeréséhez, a térbeli tájékozódásuk fejlesztéséhez német nyelven, ezért ez mindenkor németül történik. Ezáltal fejlődik szókincsük, feladatértésük, megtanulnak egyszerűbb térbeli irányokat (le-fel, oldalt-mellett, alatt-felett, stb.), testrészeik nevét.

Külső világ tevékeny megismerése

A kezdeményezések témái kapcsolódnak a mindenkori külső világ tevékeny megismeréséhez Amit már megtanultak és biztonsággal tudnak magyarul, feldolgozásra kerül németül is.

Ilyen témák: bemutatkozás, jelek, életkor, család, időjárás, öltözködés (főbb ruhadarabok megnevezése), testrészek, számok, különféle matematikai fogalom párok (kicsi-nagy, rövid-hosszú, stb.), járművek, állatok, bútorok, színek, gyümölcsök, zöldségek. Ezek nem csak önálló, német nyelvi tevékenységek alkalmával jelenhetnek meg, kiegészíthetjük az egyébként magyar nyelvű környezeti tartalmakat is.

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Ez talán a legfontosabb területe a német nemzetiségi területnek, hiszen a gyerekek számára ez határozza meg az érzelmi kötődést a német nyelvhez. Lehetőséget ad német énekek, mondókák, illetve eredeti, nemzetiségi gyerekjátékok játszásához.

A mondókák, dalok ritmusa, dallama, játékos, könnyed mozgásformái igen közel állnak az óvodás korosztály játék igényéhez. Az óvodapedagógus fontos feladatai közé tartozik, hogy minél több alkalmat biztosítson ezekhez a játékokhoz.

Az ehhez kapcsolódó anyag kiválasztásához segítséget nyújt az összeválogatott szöveggyűjtemény.

A már megtanult német anyag kapcsolódhat a magyar tevékenység területekhez (az óvodapedagógus felhasználhatja pl. a halk-hangos, vagy a magas-mély érzékeltetéséhez.).

Mivel a cél egy kultúra átadása, a foglalkozások színesítése végett a gyerekek ismerkedjenek a nemzetiségi hagyományokkal, népszokásokkal, gyerekjátékokkal, táncokkal. Évenként tanuljanak egy sváb táncot, ismerkedjenek meg a helyi népviseletekkel, régi használati tárgyakkal.

Tudásukat bemutathatják szüleiknek és társaiknak a májusi nyílt nap alkalmával. A népviseletekkel való ismerkedéshez segítséget nyújtanak az óvodában rendelkezésre álló nemzetiségi ruhák, ezt a táncok bemutatásánál, egyéb ünnepi alkalmakkor viselhetik.

A zenehallgatás fontos része a csoport mindennapi életének. Az óvodapedagógus adjon lehetőséget, hogy a gyerekek ezen a területen is ismerkedhessenek a falu kultúrájával, hallgathassanak sváb népzene. Az intézmény folyamatosan bővülő CD-gyűjteményét nemzetiségi zenei felvételekkel, (helyi gyűjtésekkel is) gazdagítsa. A gyerekek szüleikkel lehetőség szerint látogassák a helyi nemzetiségi szervezetek rendezvényeit.

Verselés, mesélés

Az óvodapedagógus segítségével évente legalább egy mesét dramatizáljanak a gyerekek.

Mivel a gyerekek számára az idegen nyelvű lírai versek nehezebben érthetőek, ezért különösen a kicsiknél az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minél érthetőbb történettel, egyszerű szereplőkkel ismertesse meg a gyerekeket a verstanulás során. Az óvodapedagógus bábozzon rövid versikét, mesét. A dramatikus játékok kiválasztásánál sorra kerülhetnek pl. a magyar mozgásanyagban is előforduló utánzójátékok, ezúttal német irányítással (lufifújás, tegyük úgy, mintha szélben hajladozó faágak lennénk, stb.).

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Amennyiben a tevékenységből a játékba átvezető jellegű, a dicséret és biztatás történhet német nyelven, egyébként ez a mozgáshoz hasonlóan magyar nyelven történik.

Munka jellegű tevékenységek

Változatos, mindennapi munkajellegű tevékenységeket az óvodában is végeznek a gyerekek, ez számukra nemcsak munka, hanem örömforrás, szívesen végzett cselekedet, de nevelő célzatú kötelezettség is (naposi munka, teremrendezés, eszközök előkészítése, elrakása, kertészkedés, stb.).

Fő feladataink

- munkajellegű tevékenységek közben a gyermek passzív szókincsének kialakítása, bővítése;
- mondatmodellek alkalmazása a cselekvéses szituációkban, nagyobb gyermekeknél a mondatmodellek használatára serkentés;
- a munkajellegű tevékenységek fázisainak megismertetése a gyermek egyéni képességeinek, fejlettségének figyelembevételével;
- elegendő idő biztosítása a munkafázisok elsajátítására, a feladat elvégzésére, befejezésére.

A nyelvi fejlesztés jellemzői

A 3-4 éves gyermekek tanulják meg saját jelüket, tudjanak bemutatkozni.

A csoport fejlettségi szintjének megfelelően tudjanak 2-3 éneket, verset, dalos játékot. Szüleikkel vegyenek részt a települési és iskolai német nemzetiségi programokon, hallgassanak német nemzetiségi népzénét.

A környezeti témák kapcsolódjanak a magyar külső világ tevékeny megismerésének tartalmához. Bizonyos idő elteltével a mindennapos frissítő mozgást is németül tartásák. A gyerekek köszönjenek, étkezésnél kívánjanak németül jó étvágyat. Az óvodapedagógus tavasszal már irányítsa a testápolási teendőket is németül. Kiscsoportban a német tevékenységek januártól kezdődnek.

A 4-5 éves gyermekek társaik jelét is tudják. Az óvodapedagógus bővítse a dalok, körjátékok, versek, rigmusok számát. Látogassanak el az iskola nemzetiségi tagozatának 1. osztályába, tanuljanak sváb táncokat.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismeretanyaga már bővebb. Nagycsoportra már a magyar tartalmakhoz szorosan kapcsolódó tevékenységek vannak.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

- Szívesen vesznek részt a foglalkozásokon, társaikra vigyáznak, egymásra odafigyelnek.
- Képről tudnak egyszerűbb megállapításokat tenni.
- A gyerekek eljutnak a nyelv megértésének szintjére, egyszerű, alannyal-állítmánnyal rendelkező mondatokkal választ is tudnak adni.
- Megértik az egyszerűbb szak-, és vezényszavakat, térformákat, irányokat.

A hagyományosan használt óvodai eszközökön (bútorok, játék- és foglalkozási eszközök, gondozási, tisztálkodási szerek) kívül folyamatosan bővítendő eszköztár a csoport részére.

A német nemzetiségi kultúrát közvetítő

- gyermek- és szakmai irodalom,
- zenei nevelést segítő gyűjtemények
- jellegzetes német nemzetiségi játékok, foglalkozási anyagok
- egyszerű népi viselet

9. Sajátos feladatok

9.1. Gyermekvédelem

A gyermekvédelem védő-óvó funkciója a 3-7 éves korú gyermekek életkori kiszolgáltatottsága miatt minden óvodás gyermekre figyelemmel van. Az óvoda, a gyermekvédelem egyik legfontosabb „jelzőintézménye”, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik.

Óvodánkban minden óvodapedagógus aktív résztvevője a jelzőrendszer működtetésének. Gyermekvédelmi feladatok koordinálását az intézményvezető az ezzel megbízott intézményvezető helyettesnek delegálja. A kapcsolatot a jelzőrendszer tagjaival az intézményvezető és a megbízott intézményvezető-helyettes tartja.

Munkánk során a gyermekek mindenképp álló érdekét tartjuk szem előtt.

Gyermekvédelmi tevékenységünket az óvoda által kidolgozott eljárásrend mentén végezzük.

A kisgyermek egészséges fejlődésének biztosítása a család elsődleges joga és kötelessége. Az óvoda – a családdal együttműködve – kiegészítő szerepet tölt be, a gyermekek elsődleges érdekeit szem előtt tartva támogatja a szülőket a családi szerepek betöltésében.

Célja:

- A gyermeki személyiség különleges védelme
- A gyermekvédelmi tevékenység kutatja és feltárja mindazokat a tényezőket és okokat, melyek a gyermek fejlődését gátolják, s amik e gátak felszámolását elősegítik.

Gyermekvédelmi gondoskodást igénylő körülmények:

- A hátrányos helyzetű gyermek:

jelölése: HH Az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, akinek

esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő, illetve a gyám legmagasabb iskolai végzettsége alacsony- (az alacsony iskolai végzettség igazolása a kérelmen megtehető önkéntes

nyilatkozattal történik)

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülők bármelyike vagy a gyám a szociális törvény szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segély) jogosult vagy a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván a munkaügyi központ
- a gyermek az eljárás során felvett környezetanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek

Jelölése: HH

- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

Az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében fenti három körülmény közül (alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakókörülmény) legalább kettő fennáll.

Jelölése: HHH

Veszélyeztetett helyzet:

- Alacsony fokú veszélyeztető magatartás.
- Mérsékelten súlyos veszélyeztető magatartás.
- Nagyon súlyos veszélyeztető magatartás.
- Életveszélyes veszélyeztetettség.

Veszélyeztetettség okai:

- Környezeti ok: család, családszerkezet, nevelési hiányosságok, erkölcsi fejlődést veszélyeztető környezet, lakásviszonyok
- Gyermek személyiségében mutatkozó ok
- Anyagi ok
- Egészségügyi ok
- Egyéb ok

Tartalma

- A gyermekek óvodai jelentkezése után kapcsolatfelvétel a *védőnővel*, a kiemelt figyelmet igénylő vagy veszélyeztetett helyzetű gyermekek felvételéhez.
- Szükség esetén konzultáció a gyermekorvossal a külön ellátásra, védelemre szoruló kicsik esetében.
- Családlátogatás az érintett gyermekek otthonában.
- Mediatív megbeszélések
Preventív és támogató célú találkozók, melyek alkalmával az egyes egyéni vagy családi krízishelyzetekből adódó nehézségek megoldására nyújtunk segítséget a gyermekvédelmi jelzőrendszerben részt vevő szakemberek bevonásával. A találkozók

megszervezését kezdeményezhetik a szülők, pedagógusok, családvédelmi szakemberek is.

- Kapcsolatfelvétel és egyeztetés a Gyermejkölési és Családsegítő Szolgálattal
Részt veszünk az általuk havonta szervezett jelzőrendszeri találkozókra, és az éves konferenciákra, együttműködünk a Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósításában.
- Nagycsoportos gyermekek esetében konzultáció az óvodapedagógus, a fejlesztőpedagógus és a logopédus, pszichológus között annak eldöntésére, hogy szükséges-e a Pedagógiai Szakszolgálat vizsgálatát kérni, esetleg ki szorul egyéb szakember segítségére.
- A kijelölt vizsgálatokra való megjelenés előmozdítása.
- Az óvodaköltelezettség teljesítésének figyelemmel kísérése, a hiányzások okának feltárása a támogató szakemberek segítségével.
- Folyamatos kapcsolattartás a gyermekorvosokkal.
- Az óvodapedagógusok jelzései alapján – az intézményvezetővel egyeztetve – az anyagilag nehéz helyzetben lévő családok részére támogatási lehetőségek feltárása.
- Szükség szerint környezettanulmány készítése (írásban), ha kell, gyámhatósági intézkedés igénylése.
- Rendszeres kapcsolat a Polgármesteri Hivatal illetékes előadójával, az iskolák gyermekvédelemmel foglalkozó tanítóival, a Pedagógiai Szakszolgálat és a Korai Fejlesztő Központ munkatársaival.
- A gyermekvédelmi tevékenységbe a személyiségi jogok megsértése nélkül indokolt esetben a szülők képviselőjét is be lehet vonni.

9.2. Egyéni fejlesztés

A Bátorbágyi Benedek Elek Óvoda Alapító Okiratában szereplő különleges bánásmódot igénylő, valamint azon gyermekek fejlesztését jelenti, akiknek beszéd-, mozgás-, értelmi fejlettsége elmarad az adott életkorban elvárható szinttől.

9.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek az óvodában

Óvodánk Alapító Okiratában foglaltak szerint, a gyermek szakértői véleménye és a szakértői bizottság kijelölése alapján kerülhetnek azon sajátos nevelési igényű gyermekek óvodánkba, akik a többi gyermekkel együtt, integráltan nevelhetők.

Tartalma:

- Felvételtkor a család megismerkedhet a szakértői véleményben kijelölt óvodával, óvodapedagógusokkal, gyógypedagógussal és fejlesztő szakemberekkel.
- Fontos megismerni a szülők elvárásait, a meglévő szakértői véleményekben előírt fejlesztési feladatokat, az óvoda által nyújtott fejlesztési lehetőségeket.
- A gyermek számára meg kell találni a megfelelő csoportot, megfelelő óvodapedagógust, akivel személyes kapcsolatot tud kiépíteni. Az inkluzív szemléletű

nevelési attitűd, az elfogadó, bizalmi kapcsolat lesz alapja, annak a biztonságos légkörnek, amelyet biztosítani szeretnénk a gyermekeknek. Az óvodapedagógus gyermekkel való kommunikációja, elfogadása, segítségadása minta a csoport többi tagja számára is.

- Befogadáskor és az óvodában töltött idővel kapcsolatban külön egyeztetünk a szülőkkel, hogy olyan megoldást találjunk, amely elfogadható a szülő számára, ideális a gyermek, valamint a csoport számára is.

A sajátos nevelési igényű gyermek ellátásának formái az óvodában:

- Csoportba való beilleszkedés segítése, a csoport tevékenységeiben való részvétel, óvodai programokon való részvétel biztosítása.
- Egyéni képességfejlesztés, erre kialakított, felszerelt szobában, szakember segítségével.
- Mozgásfejlesztés (konduktív pedagógia, TSMT, Alapozó Terápia, DSZIT terápia. „Delecató” program) egyéni és csoportos formában.
- Logopédiai ellátás.
- Folyamatos konzultáció a szülőkkel
- Konzultáció a Pedagógiai Szakszolgálat szakembereivel
- A fejlesztő foglalkozásokról a törvényben meghatározott formában dokumentációt vezetünk (Egyéni fejlesztési terv, Haladási napló).

9.2.2. Logopédia

Célja:

- Iskolakezdésre a gyermekek beszéde – alaki és tartalmi szempontból egyaránt – tiszta és érthető legyen.
- Jó alapot nyújtson a biztos olvasás- és írástanuláshoz.
- Az óvoda és az iskola közötti átmenet érzelmi, értelmi, akarati síkon egyaránt problémamentesen megtörténjen.
- Megvalósítsa a megkésett beszédfejlődésű, beszéd fogyatékos gyermekek szakértői bizottság által előírt fejlesztését

Feladata:

- Szűrésekkel, vizsgálatokkal – az óvodapedagógusok és a szülők jelzéseit is figyelembe véve – kiválassza a fejlesztésre szoruló gyermekeket,
- kijelölje számukra a terápiát és
- annak feladatait a megfelelő gyakorisággal el is végezze.
- Lehetőség szerint a 3-4 éves, beszédükben akadályozott gyermekeket logopédiai ellátásban részesítse.

Tartalma:

A kitűzött cél elérése érdekében a logopédus minden tankötelessé váló nagycsoportos óvodást felmér. Ennek során vizsgálja az artikulációt, a vizuomotoros koordináció szintjét, valamint a beszédészlelés- és beszédértés állapotát.

A logopédiai terápia elsősorban a feltárt hanghibák korrekciójára irányul. Kialakítja a hiányzó hangokat, helyessé teszi a képzés módját. Differenciálja a hasonló hangzású, illetve hasonlóan képzett hangokat. Megtanítja észlelni a hang szóban elfoglalt helyét. A tisztán megszólaló hangokat szótagokban rögzíti, ciklikus sorokkal, később szavakkal, majd összefüggő szövegekkel, versekkel automatizálja.

A logopédiai foglalkozások eszközei:

A/. A felmérés eszközei

- KOFA - 3 évesek beszédfelettség mérő kérdőív
- az artikulációt végző szósor
- a vizuomotoros koordinációt vizsgáló Bender - A teszt
- a pszichikus felettséget vizsgáló GOODENOUGH- teszt az ORMAY-féle módosítással kiegészítve
- a beszédészlelést és beszédmegértést vizsgáló GMP teszt
- tanulási nehézséget előrejelző DPT
- a gyermek szókincsének terjedelmét vizsgáló PEABODY – teszt
- GOH hallásvizsgáló készülék

B./ A terápia eszközei

- tükör
- hanggyakorló szógyűjtemény
- hangdifferenciáló képek és feladatlapok
- fejlesztő játékok, kártyák
- gyermekversek, mondókák a hangok automatizálásához
- füzet az otthoni gyakorlóanyag rögzítésére

9.2.3. Fejlesztőpedagógia

Célja:

- A gyermek életkorának megfelelő felettségi szint elérése mind mozgás (nagy- és finommozgás), mind értelmi képességek tekintetében.
- Az óvoda és az iskola közötti problémamentes átmenet biztosítása.

Feladata:

- Kiszűrje a tanulási nehézség-, tanulási zavar veszélyeztetetteket.
- A kiszűrt gyermekek fejlesztését a fejlesztő pedagógus az óvodapedagógusok , a család, esetleg más szakemberek (pszichológus, szakorvos) bevonásával oldja meg, illetve prevenciós terápia segítségével korrigálja.
- Megkülönböztetett figyelemmel forduljon a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekekre.
- A kiemelten tehetséges gyermekek egyéni fejlesztésében segítséget nyújtson.

- Az óvodapedagógus, a Védőnői Szolgálat vagy a szülők jelzései alapján a 3-4 éves gyermekek közül azok kerülhetnek fejlesztő foglalkozásra, akiknek állapota ezt indokoltá teszi.
- Súlyos probléma esetén a gyermeket orvosi, szakértői vizsgálatra irányítja tovább.

A fejlesztőpedagógia eszközei

A./ A felmérés eszközei

- Szűrőlap (az intézmény fejlesztőpedagógusai által összeállított feladatsor, mely kiegészítője a logopédiai szűrőlapnak).
- Worth-teszt észlelésproblémák szűréséhez

B./ A foglalkozások eszközei

- Mozgásfejlesztés
 - tornatermek és azok általános felszerelései, eszközei
 - speciális terápiás eszközök (pl. fizioterápiás óriáslabda, billenőlap, gördeszka, egyensúlyozó vödör, forgó tölcser, csepphinta, trapéz, egyensúlyozó teknős, body roll henger, Wesco elemek, Ayres eszközök stb.)
- Kognitív fejlesztés: a fejlesztésben használatos általános eszközökön túl a fejlesztőpedagógusok által készített játékok (pl. érzékelő dobozok, szám-kéz dominó stb.)

9.2.4. Óvodapszichológusi ellátás

Célja

- A gyermek személyiségfejlesztése, lelki egészségvédelme, továbbá a nevelőmunka hatékonyságának segítése.

Tartalma

Az óvoda pszichológusa közvetlen segítséget nyújt a pedagógusoknak a nevelőmunkához.

Az intézményben a gyermekekkel közvetlenül, egyéni vagy csoportos foglalkozások keretében közreműködik a gyermekek beilleszkedését, társas kapcsolatait javító intézkedésekben, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában.

Megszervezi azokat a pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat, amelyek a képességvizsgálatok, szociometriai vizsgálatok, a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségek megelőzése érdekében szükségesek.

Megszervezi a mentálhigiénés preventív feladatokat a nevelési intézményben az egyén, a csoport, és az intézményi szervezet szintjén észlelt személyközi konfliktusok és az erőszakjelenségek megoldásával kapcsolatos pszichológiai témájú feladatokat.

Megszervezi a krízistanácsadást a következő váratlan súlyos élethelyzetekben:

kortárs haláleset, váratlan családi krízishelyzet, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

A kiemelten tehetséges gyermek tehetséggondozásában a pedagógusokkal és a pedagógiai szakszolgálat szakemberével közösen kidolgozza az együttműködés és az ellátás kereteit.

Az óvodapszichológiai ellátás formái:

- szűrővizsgálatok
- egyéni és csoportos terápia
- szorongásoldó csoport működtetése
- tanácsadás szülőknek, pedagógusoknak
- esetmegbeszélő csoport működtetése

10. Az óvodai élet tevékenységformái

10. 1. A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb *eszköze*. A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában.

A játék örömforrás, maga a cselekvés, a manipuláció, az átélés szerez örömet. A játék motivációja magában a tevékenységben van.

A kisgyermek játék útján *ismerkedik a világgal*, tárgyakkal, jelenségekkel, eseményekkel, ezáltal pozitív hatással van az értelmi képességekre, emellett lehetőséget biztosít a szociális kreativitás fejlődésére is (magatartásmódok, szerepcserék, mások ötleteinek elfogadása).

A játékot kísérő *érzelmek* közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermekek *beszédkedve*. Fejlődnek a gyermekek közötti *társas kapcsolatok*, s játék közben válnak közelivé és elfogadhatóvá a *viselkedési szabályok*.

Ebben az életszakaszban többet tapasztal (tanul) a gyermek, mint később, egész életében. A tanulási folyamat szinte teljes egészében a játékban talál közvetítő közegére.

Feladatok:

- a szabad játék feltételeinek megteremtése (megfelelő légkör, hely, idő, társak, eszközök)
- tapasztalatszerzés, és élménynyújtás biztosítása
- a játék közvetett irányítása – az óvodapedagógus feladata
- a gyermekek fejlődését elősegítő játékfajták biztosítása
- a gyermekek megfigyelése ebben a természetes cselekvésmódjában

A fejlesztés tartalma:

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga ebben az életkorban. Ezt csak akkor teheti meg, ha megfelelő tapasztalatokkal, élményekkel rendelkezik, s ha megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítunk számára. Környezetünkben számos közvetlen élményszerzési lehetőségre van mód: pékség, fodrászat, virágüzlet, orvosi rendelő, posta, élelmiszer bolt, hentes üzlet, gyógyszertár, építkezések, stb.

Elsősorban nyugodt, *kiegyensúlyozott légkör* szükséges, melyben a gyermekek szabadon választhatnak a nekik tetsző játéktevékenységek közül. Mójukban áll dönten, mit, hol, kivel akarnak játszani.

Nézelődhetnek, vagy elmélyülhetnek a játékban, kijátszhatják érzelmeiket. Számolnunk kell azzal is, hogy a gyermekek negatív tapasztalatai is megjelennek. Ilyenkor nagyon fontos az óvodapedagógus jelenléte.

A jó játékhoz *megfelelő helyre*, egyszerű, *alakítható játékszerekre*, sokféle anyagra van szükség. A hagyományos játékok mellett az évszakonként elérhető anyagokból (termések, kavics, kagyló, csutka, csuhé stb.) készített eszközök nagyszerű kiegészítói az élményanyag kivetésének a játékban. Készítésüket a gyermekek maguk is elsajátíthatják.

Az elmélyült, nyugodt játékhoz állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyek szükségesek, az alakíthatóságot bizonyos szabályok betartása mellett lehetővé tesszük.

Folyamatos napirendünkkel rugalmasan alkalmazkodunk a játék feltételeihez, csak annyi helyet és időt veszünk igénybe egyéb tevékenységre (pl. reggelizés) amennyi feltétlenül szükséges.

A játékidő nagy részét a gyermekek által kezdeményezett spontán kialakult tevékenység tölti ki. A csoport összetételétől, a gyermekek egyéni képességeitől függően szükség van az óvodapedagógus által kezdeményezett játékokra is. Az óvodapedagógus a játékban elsősorban partner szerepet tölt be, együttműködik, segít, és például szolgál a gyermekek számára.

A játék örömet fokozza, ha az óvodapedagógus maga is szívesen játszik, sokmozgásos játékot kezdeményez. Játék közben alkalma nyílik *a gyermekek jobb megismerésére*, erre alapozhatja további fejlesztő munkáját.

Játékfajták óvodáskorban

A 3 éves kort megelőző fejlődési szakasz jellemzője *a gyakorlójáték*.

A játéknak ezen a fokon a tárgyak tulajdonságaival, egymással való viszonyával, működésével ismerkednek a gyerekek. A gyakorlójáték gyakorisága a beszéd megjelenésével egyidejűleg csökken. Elemeiben azonban későbbi korban is újra megjelenik, valahányszor a gyermekek új képességet szereznek, új dologgal ismerkednek.

Nagyon fontos, hogy a gyakorlójátékhoz megfelelő mozgásteret, időt és eszközt biztosítsunk. Az óvodapedagógusnak fel kell figyelnie arra, ha egy gyermek huzamosabb ideig a gyakorlójáték szintjén marad.

A szerepjáték a gyakorlójátékokra épülő magasabb szintű játékfajta, mely a tapasztalatokon kívül feltételezi a társas kapcsolatok valamilyen kialakult formáját.

A vállalt szerepeken keresztül a gyerekek megjelenítik a valóság számukra lényeges elemeit, miközben alakulnak a közöttük lévő társas kapcsolatok (együtműködés, alá- fölérendeltség, viselkedési formák), fejlődik akaratuk, önállóságuk, beszédképességük, gondolkodásuk. A szerepjátékban számos eszközre van szükségük a gyermeknek, ezeket sok esetben az óvodapedagógusokkal közösen, a nagycsoportosok esetleg önállóan barkácsolják.

A szerepjátékot gazdagítja az irodalmi élményekre épülő *dramatizálás, bábozás*.

A báb mögé bújva a félénkebb gyermekek is szívesen szólalnak meg.

Minden csoportban gondoskodunk jelmezekről, kellékekről, eszközökről.

Sokféle anyagot gyűjtünk, lehetővé tesszük ezek felhasználását a gyerekek ötletei, fantáziája szerint. A szerepjáték kiváló *lehetőség a gyermekek megismerésére, személyiségfejlesztésére*.

A játék fejlettebb fokán a gyerekek valamilyen *szabályhoz* alkalmazkodnak.

A szabálytanulás ugyan elkezdődik már csecsemőkorban, megjelenik a gyakorlójátékban is, ezek azonban még nem tudatosan vállalt szabályok.

A szabályjátékok egyes fajtái a gyermekek mozgását, mások elsősorban értelmi képességeiket fejlesztik.

Megtanulják a magatartás alapvető formáit: alkalmazkodást, szerénységet, mértéktartást, sikerélményt, eredményre törekvést, és talán a legnehezebbet, a kudarcátűrést. Ez a játék – ha érdekes és vonzó, ha a szabály érthető számukra – a nagycsoportosok kedvelt tevékenységévé válik.

Az óvodapedagógus részvétele, figyelme a szabályjáték során különösen fontos.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyerekek szeretnek és tudnak játszani.
- A környezetükben megfigyelt jelenségeket, élményeket képesek megjeleníteni, újra átélni játékaikban.
- Önállóan kezdeményeznek szerep- és szabályjátékokat. Elosztják a szerepeket, betartják a szabályokat, egymáshoz és a szabályokhoz is tudnak alkalmazkodni.
- Elfogadják egymás véleményét, javaslatát, a konfliktusokat megoldják.
- Képesek problémahelyzeteket megoldani (puzzle, kártya, dominó).
- Egyszerűbb kiegészítő eszközöket önállóan elkészítenek, játékaikban felhasználják azokat (bábok, dramatizálás, szerepjáték, konstrukciós játék kiegészítő eszközei).

10. 2. A külső világ tevékeny megismerése

Minden gyermek szűkebb-tágabb környezetének szerves része, így személyisége az őt körülvevő külső világ tevékeny megismerése által fejlődik. E fejlődés színtere a család mellett az óvodai nevelés, hiszen minden mozzanatában lehetőséget biztosít a tapasztalatszerzésre.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz

szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Célja

- A környezettudatos gondolkodás alapját jelentő szokások, viselkedésformák alakítása.
- Szociális kompetenciák alakítása (kapcsolat teremtő és együttműködési készség, konfliktuskezelő képesség).

Feladata

- Természeti és társadalmi környezetünk értékeinek megismertetése, pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- A környezeti problémák iránti érzékenység alakítása.
- Hagyományok ápolása.
- Matematikai tartalmú tapasztalatszerzések biztosítása.

A fejlesztés tartalma

- Környezetismeret
- Hagyományápolás
- Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megismerése

Az óvodai környezeti nevelés az óvodai élet egyéb tevékenységi formáival szoros összefüggésben áll, hiszen minden óvodai esemény a természeti és társadalmi környezet jelenségei, eseményei köré épül.

A témakörök feldolgozásakor nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy – életkori sajátosságaik, egyéni fejlettségi szintjük és testi épségük biztosításának figyelembe vételével – a gyermekeknek lehetőségük legyen:

- ismeret, – és tapasztalatszerzésre,
- szenzitív és dramatikus játékok megismerésére,
- a felfedezés örömeinek átélésére,
- összefüggések meglátására,
- ítélőképességük fejlesztésére,
- önbizalmuk növelésére,
- a közösségi érzés megtapasztalására,
- környezetkultúrájuk alakítására.

10.2.1. Környezetismeret

Óvodába kerülésüktől kezdve a gyerekek fokozatosan egyre nagyobb részét ismerik meg az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetnek.

- Információkat szereznek a csoportjukról, az őket gondozó-nevelő felnőttekről, a közösségi élet alapvető szokásairól.

- Foglalkoznak a családdal (a családtagok neve, egymáshoz való viszonyuk, otthoni feladataik, szokásaik, foglalkozásuk).
- Megismerik az emberi test részeit, az érzékszerveket (nevük, funkciójuk, védelmük), gyakorolják az alapvető higiénés szokásokat.
- Ismeretekhez jutnak a különböző foglalkozásokról, a szerszámok funkciójáról, az ember környezetet alakító tevékenységéről.
- Az évente ismétlődő Közlekedési Napon a nagycsoportosoknak alkalmuk van a rendőrök, mentősök, tűzoltók és kamionsofőrök járműveinek kipróbálására és munkájuk megismerésére.
- Megismerik és csoportosítják a különböző közlekedési eszközöket, séták alkalmával gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést.
- Megfigyelik az időjárási jelenségeket, élményeket és tapasztalatokat gyűjtenek a vízről, levegőről, fényről, hőről.
- Megismerik az évszakok jellegzetességeit, körforgását.
- Foglalkoznak az idő múlásával, az ide illő kifejezések (napszak, nap, hét, hónap, évszak, év) jelentés tartalmával.
- Foglalkoznak a színek világával.
- Megismerik a növények és állatok tulajdonságait, élőhelyüket, hasznukat, fejlődésüket.

Fontos feladatunk a *környezeti problémák iránti érzékenység felkeltése*. Ennek előfeltétele pozitív érzelmi viszony kialakítása, hiszen a gyermek azt védi meg, amit magáénak érez, amit szeret. Ahhoz pedig, hogy valamit megszeressen, elengedhetetlen – a lehetőleg természetes környezetben történő – tapasztalatszerzés, a rácsodálkozás és persze a pozitív példa.

Az alábbi *szokások megalapozását, alakítását* szorgalmazzuk:

- az egészséges életmód szokásainak alakítása (egészséges táplálkozás, mindennapos mozgás a szabad levegőn, bőséges folyadékfogyasztás)
- környezetünk folyamatos rendben tartása, megóvása, szépítése, a környezeti higiénia fontosságának érzékeltetése
- az élőlények élethez való jogának tiszteletben tartása
- egymás munkájának megbecsülése
- a társadalmi és kulturális különbségek elfogadtatása
- víz- és energiatakarékossági szokások alakítása
- a szelektív hulladékgyűjtés szokásának alakítása, gyakorlása (szelektív papírgyűjtő edények a csoportszobában, illetve a folyosón, szárazelem gyűjtők az óvodában, használt olaj gyűjtés megszervezése, a városi szelektív napok figyelemmel kísérése)
- különféle hulladékfajták gyűjtése és óvodai felhasználása (papír, textil, műanyag, fonal, üveg)
- a természetből származó „kincsek” megbecsülése, gyűjtése és felhasználása
- a „Zöld ünnepek” megünneplése (10.04.— Az állatok világnapja, 03.22. – A víz világnapja, 04.22.— A Föld napja, 05.10.— Madarak és fák napja 06. 05. – Zölden jobb nap)

E feladat megvalósítása iránti elkötelezettségünk bizonyítéka, hogy megcélazzuk intézményünkben a „Madárbarát Óvoda” és a „Zöld Óvoda” címek elnyerését és folyamatos megújítását.

10.2.2. Hagyományápolás

Külső világunk megismerésének lényeges eleme a hagyományápolás, mely az alábbi tevékenységeket foglalja magába.

- A hazai táj, a népszokások, a tárgyi kultúra értékeinek megismertetését és megszerettetése
- Városunk természeti és épített környezetének megismertetését, megszerettetése (Iharos, Patakpart, Halastó, Viadukt, Petőfi- szobor, Kitelepítési emlékmű, Sváb Tájház, Bábos Ház, Szentháromság szobor, Szent Vendel szobra, templomaink, középületeink)
- Nemzeti jelképeink és ünnepeink megismertetése
- A német nemzetiségi csoportokban a német néphagyományok, szokások, ünnepek megismertetését, megszerettetése
- A természeti eredetű jeles napok megünneplése
- Társadalmi ünnepeink megünneplése
- Közreműködés az Angyalfia Vásáron
- A gyermekek születésnapjának csoportszintű megünneplése
- Az óvodai élettel kapcsolatos jeles napok megünneplése
- Őszi és a tavaszi Erdei óvoda-programon az Iharosban
- Színházi előadások és kiállítások megtekintése a Faluházban
- A Karikó János Könyvtárban tett látogatások
- Az iskolába készülő nagycsoportosok iskolalátogatása
- A Sportnapon való aktív részvétel
- A Gyermeknap megünneplése
- Buzos kirándulások

E jeles napok, különleges események óvodai életünk színfoltjai. Az eseményt megelőző boldog, tevékeny várakozás, az alkalom fényét emelő dekoráció, az ünnepi öltözet, a meglepetés, az ajándékozás, a közösen megélt élmények pozitív hatással vannak gyermekeink lelki fejlődésére, identitástudatukra, fejlesztik a közösségi érzést, bővítik ismereteiket.

10.2.3. Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása

Az óvodai nevelés minden tevékenységi formája lehetőséget nyújt matematikai jellegű tapasztalatszerzésre. A gyermekeket körülvevő környezet élőlényei, tárgyai, berendezései is mind alkalmasak formai, mennyiségi és téri jellemzők felfedezésére, latrealitás alakítására, a névutók gyakoroltatására, téri tájékozódásuk, analizáló-szintetizáló képességük, logikus és probléma- megoldó gondolkodásuk fejlesztésére.

Főbb tevékenységeik a matematikai tapasztalatszerzés területén:

- megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás tulajdonságok szerint
- sorba rendezés mennyiségi tulajdonságok szerint
- számfogalom megalapozása, tő és sorszámnevek
- számok összkép alapján
- a pár fogalmának megismerése
- halmazok képzése, műveletek végzése halmazokkal
- egyszerű síkidomok (kör, négyzet, téglalap, háromszög) megismerése, azonosítása
- egyszerű testek (gömb, téglatest, kocka) megismerése
- térbeli viszonyokat kifejező névutók használata
- tevékenység tükörrel, szimmetrikus alakzatok
- tájékozódás síkban és térben
- egyszerű műveletek végzése 6-os ill. 10-es számkörben

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Ismerik nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, lakásuk címét.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően megnevezik, igényesek testük tisztaságára.
- Megkülönböztetik a jobb és bal oldalt, dominanciájuk kialakult.
- Gyakorlottak lesznek az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket, járműveket, tudják, hogy azok az emberek munkájaként készülnek és az emberek munkáját könnyítik.
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények nevét, rendeltetését.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat. Felismerik és megnevezik a napszakokat, a hét napjait.
- Ismerik a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudják, hogy a növényeket gondozni kell, ismernek néhány növényápolással, termesztéssel kapcsolatos munkát (ásás, gereblyezés, kapálás, vetés, szántás, aratás)
- Ismerik és megnevezik a környezetükben élő állatokat, tudják csoportosítani tulajdonságaik szerint. Ismernek néhány erdei és vadállatot, néhány madarat – költözőt és nálunk telelőt – ismerik óvásukat, védelmüket.
- Ismerik, megnevezik és megkülönböztetik környezetük színeit, gyakran észlelt tárgyak és jelenségek külső jegyeit, feltűnő összefüggéseit.
- Tiszteletben tartják az élőlények élethez való jogát.
- Óvják, védik közvetlen környezetüket.
- Tolerálják a társadalmi és kulturális különbségeket.
- Takarékosan bánnak a vízzel és a villannyal.
- Ismerik, és életkoruknak megfelelő szinten alkalmazzák is, a szelektív hulladékgyűjtést
- Képesek *matematikai jellegű* helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon is elmondani, egymás állításainak igazságát megítélni; jól ismert tulajdonságok szerint válogatást, összehasonlítást, sorba rendezést végezni.

- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket, (több-kevesebb, ugyanannyi, rövidebb-hosszabb stb.)
- Önállóan is össze tudnak mérni hosszúság jellegű mennyiségeket, két halmazt párosítással az elemek különféle tulajdonsága szerint is.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással, többet, kevesebbet, ugyanannyit.
- Meg tudnak számolni tárgyakat, legalább 10-ig oda – vissza. Számfogalmuk kialakult, elemi műveletekre képesek 10-es számkörön belül.
- Építései, síkbeli alkotásaik legfőbb eredménye szemléletfejlődés: azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat. Ezeket másolni is képesek.

A térben való tájékozódásban értik és tudják, használják az irányokat, névutókat.

10.3. A mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek fejlődésére, amelyek befolyásolják egészséges fejlődését.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. Az összetett testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Célja

- A gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése.
- A szellemi aktivitás előkészítése a gyermekek változatos tevékenykedtetésén, fizikai aktivitásán keresztül.

Feladata

- A fizikai állóképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom növelése,
- a nagy- és finommozgások és a fizikális erőnlét fejlesztése,
- egyensúlyfejlesztés, szem- kéz, szem-láb koordináció, ritmusérzék- fejlesztés,
- a testséma fejlesztése, a helyes testtartás kialakítása,
- a problémamegoldó képesség erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal.
- a mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése,
- egészséges versenyszellem kialakítása.

A mozgásfejlesztés tartalma

- A 3 – 4 éves gyermekeknél kiemelt feladatunk a nagymozgások fejlesztése. Erre a korosztályra a nagy, lendületes, nem kellően összehangolt mozgásforma a jellemző.
- 4 – 5 éves gyermekeknél már a testséma fejlesztést, a mozgások finomítását igyekszünk megvalósítani. Fokozatosan bővül a tér befogásának képessége (fogójátékok). Pontosabbá válik az oldaliság érzékelése is.
- Az 5 – 7 évesek a testrészeken megtanult irányokat kivetítik a tér tárgyaira is. Nagymozgásuk egyre koordináltabb, precízebb. A különböző eszközök fogása, a támaszgyakorlatok segítik a kéztőcsontok erősödését. Előtérbe kerülnek a szem-, kézkoordinációt igénylő feladatok. Kedveltek a szabályjátékok, a játékos versenyek. Járások, futások, szökdelések, ugrások, dobások változatos formáit építjük be a foglalkozások anyagába.
- Figyelmet fordítunk a testtartásjavító elemek gyakorlására, a lúdtalp kialakulásának megelőzésére. A sokféle mozgástapasztalattal, erőlködés nélkül növekszik teherbíró képességük.
- *Mozgásfejlesztés a népi játékok, néptánc eszközeivel:* a mozgásfejlődés, sokoldalú készség és képességfejlesztés területén hangsúlyos szerepet szánunk a népi játékokban és néptáncban rejlő lehetőségek kiaknázására. Ennek megvalósítása az „Így tedd rá!” és a „Lippogó” programok módszertani útmutatása alapján kerül sor a csoportokban, illetve egyes tehetséggondozást célzó óvodai programok során.

Mozgásfejlesztés a napi- és heti rendben

- A szabad mozgástevékenységnél cél a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, kedvük szerint, bátorságuk szerint tornaszeren, udvari játékon. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.
- A mindennapos irányított mozgásos tevékenység a napirendben fontos szerepet játszik, nemcsak felfrissíti, edzi a gyerekeket, de elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlesztését. Mozgásanyaga előkészíti és begyakorolja a testnevelés foglalkozások mozgásfajtaikat. Törekszünk arra, hogy a gyermekeknek lehetőleg minden nap a szabad levegőn biztosítsuk a fejlődésükhöz elengedhetetlen mozgásos tevékenységet.
- *Testnevelési foglalkozások:* minden csoportban hetente két alkalommal kötelezően szervezett tevékenység. Időpontja a heti rendben, a tagóvodák helyiséghasználati beosztásától függően, a délelőtti és a délutáni időszakban is megszervezhető.
- A mozgásos játékoknak különösen nagy szerepük van a nyári időszakban, a nyári élet tartalmasabbá válik általuk. Mindezekhez meg kell teremteni a feltételeket. Biztosítjuk a csoportszobában és az udvaron a nagyobb mozgást igénylő gyermekek számára a megfelelő helyet, kihasználunk minden lehetőséget.

- A gyermekek mozgását csak akkor korlátozzuk, ha az saját magukra vagy társaikra veszélyt jelent, illetve ha a környezetükben zajló egyéb tevékenységeket zavarja.

A mozgásfejlesztés eszközei

A játékos gyakorlatokhoz egyszerű, könnyen kezelhető eszközöket használunk.

Fontos feladatunk az, hogy minden gyermeket megtanítsunk a tornaeszközök rendeltetésszerű használatára.

Óvodáinkban az alábbi mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésre:

ROTIKOM elemei, tornapad, tornaszőnyeg, zsámoly, bordásfal, mászókák, tornakarikák, labdák, babzsák, szalagok, botok, kötelek, kisméretű szőnyegek, egyensúlyozó tornaszerek, mozgáskotta és Ayres terápia eszközei.

Óvodáink udvarán különféle mászókák, lejtő, emelkedő, létra, átbújásra alkalmas eszközök, kosárlabdapalánk, célba dobó eszközök, focikapuk és labdák, futásra, távolugrásra lehetőséget adó eszközök, terepek vannak.

Az előzőekben megfogalmazott célok és feladatok megvalósítása érdekében

dr. Tótszóllősiné Varga Tünde Mozgásfejlesztés az óvodában c. kiadványban javasolt ütemtervet, illetve Porkolábné Balogh Katalin Kudarc nélkül ...c. munkáját, valamint Gergely Ildikó Mit?Miért ? Hogyan? C. módszertani füzetét alkalmazzuk a csoportok adottságainak és feltételeinek figyelembevételével.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Ellenálló képességük, edzettségük, alkalmazkodóképességük (szabályokhoz és egymáshoz) megfelelő szintre fejlődik.
- Magatartásukban megnyilvánulnak erkölcsi tulajdonságaik (felelősségérzet, segítőkészség) Ismerik az eszközök nevét és a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket.
- Mozgásuk összerendeződik, egyensúlyérzékük, ritmusérzékük kifejlődik.
- Kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás, irányváltoztatás, téri tájékozódás, térben való mozgás, eszközös játékok, ugrás, mászás, kúszás.
- Játékos és versenyhelyzetekben megfelelő akarattal, fantáziával, kreativitással, önálló szervezéssel vannak jelen.
- Figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, ötletességük megfelelő szintű.

10.4. Verselés, mesélés

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A mese, a vers része az óvodai élet minden percét átfogó anyanyelvi nevelésnek.

Az irodalmi művek emberi kapcsolatokra tanítanak, többnyire követendő erkölcsi tartalmuk van, belső indulati élményeket közvetítenek. Közege a nyelv, ezért lényeges, hogy nyelvileg tiszta, esztétikailag értékes mesét, verset halljanak a gyermekek.

Az irodalmi művek szókészlete, a mesék fordulatai, átélése ösztönzik a gyermekeket a szóbeli kifejezésre. Hozzásegítik őket szorongásaik leküzdéséhez, képzeletük, belső képalkotásuk gazdagodásához, önbizalmuk, "ÉN"-képük alakulásához.

A cselekmény követése, felidézése hat logikus gondolkodásukra, emlékezetüket fejlesztik.

A hét minden napján megteremtjük a verselés, mesélés feltételeit az óvodában.

Célja

- A gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek alakítása a mese csodáival, a versek zeneiségével, hangulatával.

Feladata

- *Igényes irodalmi művek választásával* és bemutatásával feltárni a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, ezzel alakítva szemléletmódját, világképét.
- A gyermekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása az olvasóvá válás megalapozása.
- Az élménynyújtás, átélés feltételeinek megteremtése.
- Az irodalmi élmények feldolgozásának megsegítése.
- Nyelvi képességek fejlesztése.

A fejlesztés tartalma

Az irodalmi anyagok *igényes* összeállítása az óvodapedagógusok feladata.

A művek tartalma kapcsolódik évszakokhoz, jeles napokhoz, hangulati szituációhoz, a gyermekek életkorához és érdeklődéséhez.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A pici babák *első élményei* az ölbeli mondókákhoz, lovagoltatókhoz, altatókhoz kötődnek. Az ezekhez kapcsolódó játékos mozdulatok nagy élvezetet jelentenek a gyermeknek, *teljes érzelmi biztonságot* nyújtanak. Ez a fajta fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi kötődésében, ezért a beszoktatás folyamán, az óvodai élet

kezdetén minél több lehetőséget teremtünk a vidám rigmusok, kiolvasók, állathívogatók ismételtetésére.

A legkisebbek versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és zenei hatású játékos versekből állítjuk össze. A nekik szánt mesék cselekménye egyszerű, ritmikusan ismétlődő ún. láncmesék, vagy rövid csattanós, érthető történetek.

Később már több szálon futó állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások és történetek mellett helyet kapnak a magyar klasszikusok, esetenként mai mesék is. Ebben a korban névcsúfolók, népi mondókák, halandzsa jellegű kiolvasók alkotják a mondókázás anyagát. Szerepet kapnak a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők ritmusélményt nyújtó, népköltészeti ihletésű versei.

- A 3-4 éves gyermekek 10-12 mondókát, és 10-14 új mesét ismernek meg egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételtetik.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket a *mese figyelmes végig hallgatására*.

A többszöri ismételtetés után először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyerekek majd a kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerűbb történeteket.

A *dramatikus játékok*, bábozás iránti igény felkeltésében nagy szerepük van az eszközöknek. Igyekszünk olyan kellékeket használni, amelyek elősegítik a képzelet fejlődését. Ezek megtervezésében, elkészítésében a gyerekek saját ötleteik szerint vesznek részt.

- A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset 10-14 új mesét ismernek meg. Ebben a korban már kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit.

Önként báboznak, szerveznek előadást saját vagy a kisebb korosztály számára.

Ebben a korban már saját fantáziájuk szerint báboznak, meséket találnak ki, ezeket előadják. Ehhez minél több lehetőséget, időt, helyet és eszközt biztosítunk.

- Az 5-7 éves gyerekek ismételtetik az előző években tanult verseket, 15-20 új mesét ismernek meg a nevelési év folyamán. Az új művek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez. Ebben a korban – főleg a délutáni pihenés alatt – folytatásos mesét is olvasunk a gyermekeknek.

Többször adunk próbálkozási alkalmakat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására.

Ösztönözzük őket, hogy a mese cselekményét *mozgással, arcjátékkal* is fejezzék ki. A gyerekek szeretik *rajzban is* megjeleníteni vers és meseélményeiket, ehhez a megfelelő feltételeket biztosítjuk számukra.

A *nyelvi képességek fejlesztésének* leghatásosabb eszközei a vers, a mese, a dramatizálás és a bábozás.

Fejleszti a tiszta beszédészlelést és beszédértést, a helyes artikulációt.

Kerüljük a gyerekek kórusban való szavaltatását, megteremtjük a feltételeit az önálló versmondásnak, mesélésnek. Az egyéni képességekhez mérten szoktatjuk a gyermekeket, bátorítjuk a közösség előtti szóbeli megnyilvánulásokra.

Sok új fogalmat megismerhetnek, a dramatikus játékokban szabadon kiélhetik belső indulataikat. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat a tevékenységekhez kapcsolódóan.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Mesehallgatás közben képesek a belső képalkotásra, azok megjelenítésére ábrázoló tevékenységükben.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik örömeire.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, eljátszani.
- Van kedvelt mesehősük, a mesefordulatok megjelennek játékukban.
- Szeretik a könyveket, vigyáznak rájuk, tudnak a képek alapján történetet logikusan felépíteni.

10.5. Az ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelés fogékonnyá teszi a gyerekeket a szép befogadására, formálja ízlésüket, esztétikai érzéküket, emberi magatartásukat. Megszeretteti az éneklést, az énekes játékokat, szoktatja őket a szép tiszta éneklésre.

Fejleszti a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos kedvét, mozgáskultúráját, közösségi kapcsolatait.

Elsősorban az érzelmekre hat, de fejleszt az értelmi képességeket is.

Az óvodai ének-zenei nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez, az évszakokhoz, népszokásokhoz, mozgáshoz.

Célja:

- A közös éneklés, közös dalos játék örömeinek átélése.
- A gyermek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása.
- A gyermek személyiségének és a zenei képességének fejlesztésén túl a zenét értő és szerető, egészséges lelkű kulturált, boldog emberré nevelés, valamint a zenei anyanyelv kialakulásának elősegítése.

Feladata

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- Igényes zenei anyag összeállítása (népzenei gyűjtemények)
- A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás
- Képességfejlesztés: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás kialakítása

A fejlesztés tartalma

A zenei nevelés lehetőségeit az egész nap folyamán igyekszünk kihasználni, a gyermekek óvodába lépésének pillanatától az eltávozásig.

Az éneklés mindennapjaink része. Sokat énekelünk, dúdolgatunk a gyermekek között hangulatkeltés, a gyermekek érzelmi állapotának megtartása vagy éppen megváltoztatása céljából.

A fejlesztés tartalma *a korosztálynak megfelelő* mondókákból, dalanyagból, mozgásos játékokból, zenehallgatási anyagból áll. Ehhez kapcsolhatók a hangutánzó játékok, egyszerű játékos mozgások, táncos jellegű mozdulatok, a zenére történő mozgás improvizáció.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy biztosítsa a zenei nevelés minden formájának feltételeit. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek a nap bármely szakában próbálkozhassanak zenei tevékenységekkel, ezeket a lehetőségeket felhasználjuk az egyéni fejlesztésben.

A zenei képességek fejlesztésének területei:

- Éneklési készség (tisza éneklés, a gyermekhang ápolása és fejlesztése, megfelelő hangmagasság és hangterjedelem)
- A zenei hallás fejlesztése (magas és mély, halk-hangos különbsége, hangszínek felismerése, a belső hallás fejlesztése)
- A ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés és ritmus, ezek összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, a tánc, gyermekhangszerek)
- A zenei formaérzék fejlesztése (motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallammotívumok, ritmusmotívumok)
- Zenei alkotókészség fejlesztése (játékos, énekes történetek, beszélgetések, szabad muzsikálás).
- A zene hallgatására nevelés (élménynyújtás, pozitív érzelmek kísérik)

Hagyományápoló programunkban fokozottan építünk a népi gyermekjátékokra, dalokra, mondókákra, és a népszokásokból adódó egyéb zenei anyagra.

Az *Így tedd rá!* és a *Lippogó* program elemeit felhasználva lerakjuk a néptánc alapjait.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek élvezettel játszanak, maguk is szívesen kezdeményeznek énekes játékokat
- A gyermekek gátítások nélkül tudnak, szeretnek egyedül énekelni
- Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen meghallgatnak, örömet jelent számukra a zene
- Érzik a zenei motívumok hosszát, azt mozgásban és térben szemléltetik.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát.

- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza.
- Ismerik az egyszerű táncos mozgások elemeit (dobbantás, koppantás, páros forgás, stb.)

10.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek az őket környezetükből érő spontán vizuális ingerek és a szervezett tevékenységek hatására, egyaránt fejlődnek, tapasztalatokkal gazdagodnak. A világról alkotott *benyomásaikat* ábrázoló *tevékenységükben is megjelenítik*. Ha figyelemmel kísérjük a gyermekek vizuális fejlődését, sok információt gyűjthetünk személyiségükről, érzélemvilágukról, ismereteikről.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

A látás-befogadás, a látás-kifejezés, ábrázolás során fejlődnek értelmi képességeik, vizuális érzékelésük, észlelési-emlékezeti képességeik, kézügyességük, fantáziájuk, alkotóképességük és esztétikai érzékenységük.

Törekeshetünk a gyermeki alkotások az intézményen belüli és közösségi rendezvényen való bemutatására, pályázatokon való megjelenésére és a tehetségek bátorítására.

Célja:

- A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- Minél több vizuális tapasztalat átélésével a gyermek számára az ábrázoló-barkácsoló tevékenység váljon örömszerző és alkotó tevékenységgé.

Feladata:

- Az alkotó tevékenység feltételeinek – tapasztalat, élmény, lehetőség, jó minőségű eszközök – biztosítása az óvoda kizárólagos hatásköre.
- Technikai ismeretek elsajátítása.
- A látó, érzékelő rendszer, keresztszatórnák, térlátás, testséma, a nagy-és finom mozgások fejlesztése.
- A gyermek tér forma és színeképzeiteinek gazdagítása, képi gondolkodásának fejlesztése, esztétikai érzékenységének, szép iránti nyitottságának, igényességének kialakítása.

A fejlesztés tartalma

- Az ábrázoló tevékenység szervesen beépül a játékba. A megfelelő hely és a gyermekek által elérhető, bármikor elővehető eszközök minden csoportban változatos tevékenységekre adnak lehetőséget.
- Az eszközökhöz kapcsolódó technikai ismeretek elsajátítása, a velük való ismerkedés mikrocsoportosan vagy egyénileg történik, a fejlesztés feltétlenül egyénre szabott, differenciált segítségadásra nyújt lehetőséget.
- Az alkotó tevékenységhez szabad légkör szükséges. Ezért különösen fontosnak tartjuk a jókedvű, családi hangulatot, hogy a gyermekek szívesen kapcsolódjanak be a munkába, élvezzék az alkotás örömét.
- Az ünnepi előkészületek során megismerkednek különféle, a jeles napokhoz kapcsolódó szokással, eljárással (adventi koszorú, mézeskalács díszítése, írókázás, virágkötés, virágkompozíciók készítése stb.).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, vágyaikat
- Alkotásaikra jellemző – a már részleteket is tartalmazó – formagazdaság, a színek variálása.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak
- Plasztikai munkáikban érvényesül fantáziájuk, ízlésviláguk
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt
- Észreveszik a szépet, tudnak gyönyörködni benne
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.
- Biztosan használják az ollót, helyesen alkalmazzák az ábrázolás eszközeit.

10.7. A munka

A személyiségfejlesztés egyik sajátos eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenységek.

A munka végzése közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek. Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, ismerkednek a munkaszervezés folyamataival.

Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, erősödik kezdeményezőkézségük, fejlődik együttműködési képességük.

Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok. Lehetővé válik általa a kitartás, a felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés és a közösségi értékelés alakulása.

Elősegíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeinek megkülönböztetését, ízlésformáló hatásával fejleszti esztétikai alkotóképességüket.

Célja

- A gyermekek egész személyiségének alakítása, olyan érzelmek, készségek és képességek fejlesztése, melyek pozitívan befolyásolják közösségi kapcsolataikat, kötelességtudatukat.

Feladata:

- a feltételek biztosítása
- a munkához való pozitív viszony kialakítása

A fejlesztés tartalma

Az óvodás korosztály munkajellegű tevékenysége *a játékból bontakozik ki*, elsősorban önmagukért, majd – bizonyos fejlődési fok elérése után – a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később egyre önállóbban, öntevékenyen.

Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál mintát *ad* az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét

Munka jellegű tevékenységek

• Önkiszolgálás

A gyermekek az első naptól kezdve, eleinte nevelői segítséggel látják el az önmagukkal kapcsolatos egészségügyi teendőket (terítés stb.) Az önkiszolgálás során megtanulják azokat a munkafogásokat, melyek kiválóan előkészítik a közösségért végzett tevékenységeket.

• Mindennapi élettel kapcsolatos munkák

terítés, törölgetés, söprögetés, teremrendezés, naposság.

• Évszakhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalmi munkák

kerti munka, udvarrendezés, levelek összegyűjtése,

rendrakás ábrázoló tevékenység után,

dekoráció kicserélése ünnepek előtt,

játékeszközök, babaruhák, könyvek javítása

segítés a felnőtteknek

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítették.
- Önállóan, pontosan és igényesen ellátják a naposi, s egyéb, másokért végzett feladataikat.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- Önként, örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek tenni környezetük rendjéért, élvezik munkájuk eredményét.

10. 8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Célja

- Az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- Sokoldalú cselekedtetés (tevékenység) közben fejleszteni a gyermekek értelmi képességeit.
- A tanuláshoz való pozitív viszony kialakításával iskolai életmódra való előkészítés.

Feladata

- A tanulás feltételeinek megteremtése, tanulást támogató környezet megteremtése.
- A gyermek cselekvő aktivitására építve, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
- A tanulás folyamatának megtervezése és megszervezése mely épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A fejlesztés tartalma

- A tanulás alapfeltétele az előítélet-mentes, szeretetteljes légkör, melyben tiszteletben tartjuk az elmélyülten játszó gyermek szándékát és döntési jogát. 5 éves korig fokozatosan alakítjuk ki a gyermekek igényét a kötöttebb, rendszeres tevékenységekre.
- Minél több alkalmat teremtünk számukra a cselekvő aktivitásra, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalásra, a felfedezésre, a kísérletezésre, a problémamegoldásra.
- A gyerekek megismerési-és tevékenységi vágyára, érzelmi beállítódására, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítjuk az ismeret és tapasztalatszerzés folyamatát.
- Problémahelyzetek teremtésével ösztönözzük őket szellemi aktivitásra.
- Differenciált feladatadással segítjük a gyermekek egyéni fejlődését, mindig az egyes gyerekek egyéni érési tempójához igazítva az elvárásokat, különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek tekintetében.

- A tanulási folyamatok szervezése során elegendő számú, minőségű, mennyiségű, méretű eszközt biztosítunk a gyerekek számára, életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelően tervezzük meg az időkeretet, helyet, módszereket.
- A foglalkoztatási formáknál előnyben részesíti az egyéni és mikrocsoportos foglalkoztatást, a kooperatív technikákat, párhuzamos tevékenységek szervezésével.

A szervezett tanulás formái:

- kötetlen tevékenységek a gyermekek szabad bekapcsolódásával
- kötött tevékenység az életkor előrehaladtával fokozatosan növekvő időtartamban

A tanulás időkeretei:

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete: maximum 15'

A 4-5 évesek maximum 25'

Az 5-6-7 évesek maximum 35'

A tanulás tervezése

Tervezésünkben a *környezetismeret* és a *néphagyomány* adja az élményeken, tapasztalatszerzésen alapuló tanulási folyamat gerincét.

Az óvodai nevelés ideje alatt a gyermekek évente megtapasztalhatják ugyanazt az eseményt, így egyre magasabb szintű ismeretekre tesznek szert.

Hónaponként számba vesszük a várható környezeti változásokat, az ehhez kapcsolódó jeles napokat, szokásokat, ezek befolyásolják a tervezés témaválasztását a tematikus terv felépítését.

Az éves nevelési, tanulási tervben megfogalmazottakat heti terv szerint valósítjuk meg. Egyes témakörök feldolgozásánál érvényre juthat a *projekt szemléletű* tervezés és megvalósítás is, melyben építünk a gyermekek ötleteire, s bevonjuk a családokat is azok kimunkálásába.

11. Szolgáltatások

11. 1. Hittan

Óvodáinkban az Nemzeti Köznevelési törvény szellemében biztosítjuk a katolikus és református hittan oktatását olyan időszakban, mely gördülékenyen illeszkedik az óvoda napi és heti rendjéhez.

11. 2. Különfoglalkozások

Az intézményben az óvodai **nevelési időben nem szervezünk** külső szakemberek által vezetett foglalkozásokat.

Az óvoda nevelőtestülete azon pedagógiai elvek mellett áll ki, mely előtérbe helyezi a szabad játék és mozgás elsődleges szerepét, a gyermek életkorának megfelelő tevékenységrendszer működtetését a gyermeki személyiség sokoldalú fejlesztésében. Az óvoda teljes nevelési idejében e cél szolgálatába állítjuk szakmai tudásunkat, kapacitásainkat, s figyelembe vesszük az esélyegyenlőség szempontjait is.

A nevelési időn kívül, de az óvoda nyitva tartási idejében a szabad kapacitások hasznosítása felett az intézményvezető véleményének kikérésével, az intézményi érdekek szem előtt tartásával, a fenntartó rendelkezik.

Az ilyen módon szervezett foglalkozásokért, az azon részt vevő gyermekek felügyeletéért az intézmény felelősséget nem vállal.

12. Az ellenőrzés, értékelés rendszere

12. 1.A pedagógiai munka ellenőrzése

E tevékenység fő *feladata* a pedagógiai programunk funkcionális működésének vizsgálata: a Pedagógiai Program és a megvalósulás összehasonlítása, a feltételrendszer átgondolása.

Célja a visszacsatolás, a változások érzékelése a kiinduláshoz képest, esetleges tervmódosítás vagy megerősítés, az elmozdulás szükségességének feltárása.

Mindezt a gyakorlati pedagógiai munka segítése, fejlesztése érdekében tartjuk fontosnak.

Az ellenőrzés *folyamata* információk gyűjtésével kezdődik, az információk elemzésével folytatódik, majd a következtetések levonásával végződik.

Az ellenőrzés területe az intézmény Pedagógiai Programjának megvalósulása, beválása, a Munkaköri leírásokban megfogalmazott elvárások betartása.

Az intézményi szintű ellenőrzésért az intézményvezető a felelős a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltak szerint.

Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak, valamint a technikai dolgozók munkáját az éves munkatervben rögzített szempontok alapján az intézményvezető, a helyettesek, a tagintézmény-vezetők és a munkaközösség-vezetők ellenőrzik.

Az óvodában folyó pedagógiai munka ellenőrzésének adminisztrációs alapját az óvoda alapidokumentumai képezik.

Az ellenőrzéshez szükséges információk alapját az óvodapedagógusokkal folytatott beszélgetések, nevelési helyzetekben alkalmazott eljárásaik megfigyelése, foglalkozáslátogatások megfigyelései, a gyermekekről szerzett ismereteik és problémaérzékenyséjük, partneri visszajelzések képezik.

A csoportlátogatások és az azt követő megbeszélések alkalmat és lehetőséget adnak az önelemző, önértékelő megnyilvánulásra, az időtálló értékek megfogalmazására, a példaértékű óvodapedagógus magatartás megerősítésére.

12. 2. Pedagógiai Program felülvizsgálata, módosítása

A pedagógiai program bevezetéséért és megvalósulásáért, a minőségi munkáért a nevelőtestület, a megvalósítás ellenőrzéséért az intézményvezető felelős.

A pedagógiai program beválásának felülvizsgálatára, ezt követően a program módosítására az alábbi esetekben kerül sor:

- A törvényben megfogalmazottaknak megfelelően, négyévenkénti értékelés és felülvizsgálat, szükség esetén módosítás;
- Jogsabályi változás
- A nevelőtestület tagjainak többségének írásban történő kérése alapján
- Továbbá a fenntartó, valamint az intézmény vezetőjének és a Szülői Szervezet javaslatára
- Tárgyi és személyi feltételek nagymértékű változása esetén.

A módosítást az óvoda nevelőtestületének egyhangúlag kell elfogadnia.

12. 3. A pedagógiai program nyilvánossága

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, egy-egy példánya a következő helyeken minden érdeklődő számára megtekinthető:

- A Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda tagintézményeinek ügyviteli helyiségében egy példány betekintésre, olvasásra.
- Az intézmény hivatalos honlapján, a www.ovoda.biatorbagy.hu oldalon.

Záradék a program 1999. évi bevezetéséhez

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda Szülői Közössége.
Biatorbágy, 1999 május 7.

Bálinger Ferencné sk.
1.épület

Zsólyomi Ibolya sk.
2.épület

Bordács Erika sk
3.épület

2.

A programot *elfogadta* a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Nevelőtestülete*.
Biatorbágy, 1999.május 7.

Palovics Teréz óvodavezető

3.

Véleményezte: Malik Jánosné óvodai szakértő
Pilis, 1999. május 25.

Malik Jánosné óvodai szakértő

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Nagyközség *Önkormányzata*.
Határozat sz: 112/1999(VI.17.) Öh.sz.
Biatorbágy,1999.június 17.

Dr Palovics Lajos polgármester

5.

Iktatási szám:.109-133/1999
Biatorbágy,1999.szeptember 1.

Palovics Teréz óvodavezető

Záradék a program 2004. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda Szülői Közössége.
Biatorbágy, 2004. augusztus 9.

Bálinger Béláné sk

2.

A nevelési programot a *nevelőtestület felülvizsgálta*, a módosításokat a 2004. június 18-i
ülésén *egyhangúlag elfogadta*.
Biatorbágy, 2004. augusztus 9.

Palovics Teréz óvodavezető

3.

Véleményezte: Marton Sándorné óvodai szakértő(Ráció Szakértői Iroda felkérésére)
Budapest,2004. szeptember 1

Marton Sándorné óvodai szakértő

4.

A módosítást *jóváhagyta:* Biatorbágy Nagyközség *Önkormányzata*.
Határozat sz: 199/2004.(09.02.) Öh.sz.

Biatorbágy, 2004. szeptember 2.

Dr Palovics Lajos polgármester

5.

Iktatási száma:

Biatorbágy, 2004. szeptember 3

Palovics Teréz óvodavezető

Záradék a program 2007. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda Szülői Közössége.

Biatorbágy, 2007.06.05.

Zsigmond Ella sk.

2.

A programot egyhangúlag *elfogadta* a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Nevelőtestülete*.

Biatorbágy, 2007.06.01.

Palovics Teréz

óvodavezető sk.

3.

Véleményezte: László Gáborné német nemzetiségi óvodai szakértő

Budaörs, 2007.05.24.

német nemzetiségi óvodai szakértő sk.

4.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.

Biatorbágy, 2007.06.21.

Rack Ferencné sk.

Német Kisebbségi Önkormányzat Elnöke

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Önkormányzata.

Határozat száma: 115/2007(06.21.) Öh.sz.

Biatorbágy, 2007.06.21.

dr Palovics Lajos

polgármester sk.

5.

Iktatási száma: 155-16/2007.

Biatorbágy, 2007.06.23.

óvodavezető sk.

Záradék a program 2010. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közossége.
Biatorbágy, 2010. április

Marácziné Varga Mónika sk.

A SZ.K. képviselője

2.

A programot egyhangúlag *elfogadta* a a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda *Nevelőtestülete.*
Biatorbágy, 2010. április

Palovics Teréz sk.

óvodavezető

4.

Véleményezte: RÁCIÓ Szakértői Iroda, Törzsök Károlyné dr megbízásából
Várpalota, 2010. április

Grób Kálmánné sk.

óvodai szakértő (09233-02)

6.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.
Biatorbágy, 2010. április *(a nemzetiségi nevelés elvei, célja és feladatai nem módosultak)*

Rack Ferencné

Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke

7.

Jóváhagyta: Biatorbágy Város Önkormányzata.

Határozat száma: 2/2010 (05.19) OKB .sz.

Biatorbágy, 2010. április

Dr Palovics Lajos

polgármester

8.

Iktatási száma: 93-95/2010.

Biatorbágy, 2010. április

Palovics Teréz

óvodavezető

Záradék a program 2014. évi módosításához

1.

A programot megismerte és véleményét nyilvánította a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közossége.

Biatorbágy, 2014.január 16.

Gutay Cecília
A SZ.K. képviselője

2.

A programot egyhangúlag elfogadta a a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete.
Biatorbágy, 2014. január 15.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

3.

*Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.
(a nemzetiségi nevelés elvei, célja és feladatai nem módosultak)*

Biatorbágy, 2014. január

Rack Ferencné
Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Város Önkormányzata.
Biatorbágy, 2014.január 30.

Tarjáni István
polgármester

5. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje :2014. február 1.

Iktatási száma: 12-6/2014.

Biatorbágy, 2014. január 17.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

Záradék a program 2014. évi módosításához

1.

A programot megismerte és véleményét nyilvánította a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közössége.

Biatorbágy, 2014. augusztus 29.

Gutay Cecília

A SZ.K. képviselője

2.

A programot egyhangúlag elfogadta a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete.

Biatorbágy, 2014. augusztus 29.

Hingyiné Molnár Ildikó

óvodavezető

3.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.

(a nemzetiségi nevelés elvei, célja és feladatai nem módosultak)

Biatorbágy, 2014. augusztus 29.

Rack Ferencné

Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke

4. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje :2014. szeptember 1.

Iktatási száma: /2014.

Biatorbágy, 2014.augusztus 31.

Hingyiné Molnár Ildikó

óvodavezető

Záradék a programban szereplő adatok 2015. évi módosításához

A Biatorbágy Város Önkormányzatának Képviselő-testülete által a 98/2015. (V.27.) határozatában az Alapító okiratban történt férőhely módosításokat a Pedagógiai Programban a mai napon átvezettem.

Biatorbágy, 2015. augusztus 31.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

Záradék a Pedagógiai Program 2016. évi módosításához

1.

A programot megismerte és véleményét nyilvánította, mint a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda fenntartója BiatorbágyVáros Képviselő Testülete (Hat. sz. : 159/2016 (VI.30))

Biatorbágy, 2016. június 30.

Tarjáni István
polgármester

2.

A programot megismerte és véleményét nyilvánította a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közössége.

Biatorbágy, 2016. június 30.

Örkényi Edina
A SZ.K. képviselője

3.

A programot egyhangúlag elfogadta a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete.

Biatorbágy, 2016. május 10.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

4.

Véleményét nyilvánította a biatorbágyi Német Nemzetiségi Önkormányzat.

Biatorbágy, 2016. június 30.

Rack Ferencné
Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke

5. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje : 2016. szeptember 1.

Iktatási száma: 110-59 /2016.

Biatorbágy, 2016. június.30.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

Záradék a Pedagógiai Program 2018. évi felülvizsgálatához

A programot, a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, (ÓNOAP) 2018. július 18-án közzétett módosításait követően felülvizsgáltuk, a szükséges kiegészítéseket megtettük.

Biatorbágy 2018. augusztus 3.

*Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető*

1.

*A módosított programot megismerte és véleményét nyilvánította, mint a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda fenntartója Biatorbágy Város Képviselő Testülete (Hat. sz.:)
Biatorbágy, 2018. augusztus.*

**Tarjáni István
polgármester**

2.

*A felülvizsgált programot megismerte és véleményét nyilvánította a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közössége.
Biatorbágy, 2018. augusztus*

A SZ.K. képviselője

3.

*A programot egyhangúlag elfogadta a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete.
Biatorbágy, 2018. augusztus 31.*

**Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető**

4.

*Véleményét nyilvánította a biatorbágyi Német Nemzetiségi Önkormányzat.
Biatorbágy, 2018. augusztus*

**Rack Ferencné
Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke**

**5. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje : 2018. szeptember 1.
Iktatási száma: 110-59 /2018
Biatorbágy, 2018. augusztus 31.**

**Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető**

Záradék a Pedagógiai Program 2021. évi felülvizsgálatához

A programot az intézmény Alapító Okiratának módosítását követően felülvizsgáltuk, a szükséges módosításokat, kiegészítéseket megtettük.

Biatorbágy 2021. július 1.

*Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető*

1.

*A módosított programot megismerte és véleményét nyilvánította, mint a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda fenntartója Biatorbágy Város Képviselő Testülete (Hat. sz.:204/2021 (VII.26))
Biatorbágy, 2021. július 26.*

*Tarjáni István
polgármester*

2.

*A felülvizsgált programot megismerte és véleményét nyilvánította a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közössége.
Biatorbágy, 2021. augusztus 30.*

A SZ.K. képviselője

3.

*A programot egyhangúlag elfogadta a Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete.
Biatorbágy, 2021. augusztus 30*

*Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető*

4.

*Véleményét nyilvánította a biatorbágyi Német Nemzetiségi Önkormányzat.
Biatorbágy, 2021. augusztus 30.*

*Bechler Gyula
Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke*

*5. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje : 2021. szeptember 1.
Iktatási száma: 303 /2021*

Biatorbágy, 2021. augusztus 30.

*Hingyiné Molnár Ildikó
intézményvezető*

Felhasznált irodalom

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja
137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet Magyar Közlöny 71.sz. 1996.
- Az óvodai nevelés országos alapprogram módosítása
255/2009. (XI. 20.) Korm. rendelet Magyar Közlöny 164.sz. (2009. XI. 20.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet
- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról Nemzeti jogszabálytár <http://njt.hu>
- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
32/2012. (X.8.) Nemzeti jogszabálytár <http://njt.hu>
- Az óvodai nevelés programja OPI 1989.
- Dr. Fejes Erzsébet - Kanczler Gyuláné dr.:
Mesélő természet Alex-typo 1995.
- Dr. Hegyi Ildikó:
Fejlesztési lépcsőfokok óvodáskorban Okker Kiadó
- Dr. Tótszőllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában FER - CO Kft 1994.
- Epochális rendszerű tanulási folyamat az óvodában Debrecen 1994.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában Editio Musica 1974. Bp.
- Kerek a világ Petőfi - Balassa Ö. Óvoda Bp. 1998.
- Képességfejlesztés játékban, tanulásban Hajdú Bihar MPI 1994.
- Mérey Ferenc - Binet Ágnes: Gyermeklélektan Gondolat Kiadó Bp. 1981.
- Nagy Jenőné:
Óvodai programkészítés, de hogyan? OKI 1996.
- Óvodai nevelés a művészetek Szerzői kiadás
eszközeivel (Csak tiszta forrásból) Jász-nagykun-Szolnok megyei Pedagógiai Intézet 1997.
- Napról napra - a mi kalendáriumunk Pedellus 1992. Debrecen
- Négy Vándor Szerzői kiadás Baracs 1998.
- Néphagyományőrző óvodai program Gödöllő 1998. Óvodai nevelés
- Óvodavezetők kézikönyve I-II. OKKER Okt. Iroda 1994.
- Óvodavezetői ismeretek (óvodai nemzetiségi nevelés) RAABE Kiadó
- Patócs Béláné: Mozgásműveltség fejlesztő program Adatbanki program 1997.
- Pereszlényi Éva - Porkolábné Balogh Katalin:
Játék - mozgás, kommunikáció Adatbanki program 1997.
- Perlai Rezsőné: Matematikai nevelés - gondolkodás- Magyar Pedagógiai Társaság
fejlesztés az óvodában 1990.
- Porkolábné Balogh Katalin:
Komplex prevenciós program Volán Humán Okt. Sz. 1997.
- (Kudarccal az iskolában)
- Sugárné Kádár Júlia: Beszéd és kommunikáció

óvodás és kisiskoláskorban
Személyes bánásmód - aktív módszerek
Zilahy Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével
Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél:
Matematika kézzel, fejjel, szívvel

Akadémiai Kiadó Bp. 1985.
DOB füzetek Bp. 1990.
Iskolafejl. Alapítvány 1994.
OKKER Oktatási KFT

Német nyelvű nemzetiségi óvodai nevelési program

Sprachliche Erziehung der deutschen Minderheit

Ziel: Außer den im Landesbasisprogramm der Kindergartenerziehung festgehaltenen Erziehungszielen sind unter Berücksichtigung der Kindergarten-Richtlinien für die nationalen und ethnischen Minderheiten die Ziele der sprachlichen Erziehung der Minderheiten:

- Vermittlung der Sprache der deutschen Minderheit an die Kinder, unter Berücksichtigung des individuellen Entwicklungsniveaus der Kinder
- Pflege der Kultur und Traditionen, die Kindergartenjahrgänge mit diesen bekannt machen.
- Erweiterung des Wortschatzes, Übung der Aussprache, Entwicklung der Sprachfertigkeit in natürlichen Handlungssituationen.

Aufgaben:

- Wichtig sind die Schaffung einer gefühlvollen (zwei) sprachigen Atmosphäre und die Vermittlung beider Sprachen (der ungarischen und der Sprache der Minderheit) an die Kinder in Situationen und bei Tätigkeiten.
- Während einer abwechslungsreichen Tätigkeit lassen wir das Verstehen nach Gehör üben, machen mit der Musikalität der Sprache (spielerische Sprüche, Kinderlieder bzw. Wiederholung von mit dem täglichen Leben zusammenhängenden einfachen Ausdrücken) bekannt und beliebt.
- Wir lassen die Sprache in regelmäßigen alltäglichen Situationen üben.

Inhalt der Entwicklung:

Der passive Wortschatz der Kinder muss entwickelt und in sprachlichen Kommunikationssituationen aktiviert werden. Die sich rhythmisch wiederholenden Texte und Wortmodelle können veranschaulicht werden, wodurch die Kindern die Situationen besser verstehen. Die Gruppen der älteren Kinder sind in ihren Antworten und in ihrer sprachlichen Ausdrucksfähigkeit zu bekräftigen.

Eine besondere Aufgabe sind Pflege und Weitergabe der nationalen Kultur und Traditionen, die Vererbung und Vermittlung der sprachlichen Kultur, der noch erhalten gebliebenen (örtlich gesammelten) Lieder, Sprüche, evt. Märchen und Gedichte an die Kinder und dadurch Herausbildung und Verstärkung des Identitätsbewusstseins. Von gleicher Bedeutung sind die tägliche gefühlsmäßige Bindung sowie Gestaltung und Verstärkung des Sicherheitsgefühls der Kinder.

Die kleinen Kinder lernen und erlernen in den Kommunikationssituationen vom Kindergartenpädagogen, als Modell, ohne alle Hemmungen und mit einer sehr guten Nachahmungsfähigkeit die Situationen, Sprache, Verhaltenskultur und zahlreiche andere Momente. Die Kinder sind infolge ihres Alters neugierig, alles interessiert sie, alles wollen sie Kennenlernen, ausprobieren und Erfahrungen über die sie umgebende Welt sammeln. Auf mehrere Sinnesorgane einwirkend können wir sie während einer Tätigkeit ihre Umwelt mit mehrmals wiederholten, geduligen Erklärungen entdecken lassen.

Das Interesse der Kinder und auch die sprachlich qualitative Arbeit verlangen vom Kindergartenpädagogen, dass in sprachlichen Kommunikationssituationen seine Sprache und Betonung mit seinen Gesten, Mimik, ganzer Körperhaltung und inneren Gefühlswelt im Einklang stehen.

Es bereitet den Kindern keine Schwierigkeiten, wenn der Kindergartenpädagoge in der Sprache der deutschen Minderheit zu ihnen spricht, die bereits bekannten Worte und die eindeutigen metakommunikativen Zeichen helfen ihnen beim Verstehen.

Erwecken der Liebe der Sprache der deutschen Minderheit

Die in einem Kindergarten der deutschen Minderheit angemeldeten Kinder sind mit großer Wahrscheinlichkeit Kinder mit ungarischer Muttersprache. Deshalb sind Erzeugung der gefühlsmäßigen Sicherheit und das Prinzip der Allmählichkeit bestimmend.

Der Schwerpunkt der Zweisprachigkeit kann so auf die älteren Kinder übertragen werden, dass das Leben der Kindergruppe überwiegend in der Sprache der Minderheit organisiert wird. Für die Entfaltung und Entwicklung der individuellen Fähigkeiten der Kinder, die Befriedigung ihrer Neugier und Ansprüche gemäß der Möglichkeiten und die Lösung ihrer Probleme ist ausreichend Zeit zu sichern. Täglich sind in kleinen Schritten Übergabe und Pflege beider Kulturen (der ungarischen und der der deutschen Minderheit) zu realisieren.

Das Interesse der Kinder und auch die sprachlich qualitative Arbeit verlangen vom Kindergartenpädagogen, dass in sprachlichen Kommunikationssituationen seine Sprache und Betonung mit seinen Gesten, Mimik, ganzer Körperhaltung und inneren Gefühlswelt im Einklang stehen. Es bereitet den Kindern keine Schwierigkeiten, wenn der Kindergartenpädagoge in der Sprache der deutschen Minderheit zu ihnen spricht, die bereits bekannten Worte und die eindeutigen metakommunikativen Zeichen helfen ihnen beim Verstehen. Die Kindergartenkinder können weder lesen noch schreiben, ihre Kenntnisse eignen sie sich durch Nachahmen an. Das gilt auch für die muttersprachliche Erziehung oder in jeder anderen Form des Erwerbs von Kenntnissen, hauptsächlich auf dem Gebiet der sprachlichen Erziehung der deutschen Minderheit. Sehr wichtig ist also die die von den Kindern nachgeahmte Modellrolle der Kindergärtnerin. Die Kindergärtnerin muss die Sprache gut sprechen und in der Sprache der deutschen Minderheit einfach formulieren. Die in der Sprache der deutschen Minderheit gesprochenen Sätze und Ausdrücke sind zuerst in der Muttersprache mit Gesten einzuführen, danach sind sie das auch in der anderen Sprache mit den gleichen Gesten begleiten.

Dazu ist anzustreben, solche Kindergärtnerinnen einzustellen, die die deutsche Sprache auch selbst gern und gut sprechen, mit Herz und Seele die Vermittlung und Sammlung des noch vorhandenen Kulturgutes der deutschen Minderheit übernehmen und dieses mit Freude den Kindern vermitteln.

Einfügung der sprachlichen Entwicklung in den Wochen- und Tagesplan (Prinzip der Allmählichkeit)

Die Themen der deutschsprachigen Beschäftigungen sind mit den Themen der in Ungarisch ablaufenden sonstigen Tätigkeitsformen (Umwelt, Gesang, Märchen-Gedichte usw.) verbunden.

Nach der Eingewöhnung und dem Aufbau der gefühlsmäßigen Bindung begrüßt die Kindergärtnerin bereits auch die Kinder der Kleinkindergruppe jeden Morgen in Deutsch. Beim Grüßen, Händewaschen, sonstigen Körperpflegetätigkeiten (Benutzung von Papiertaschentüchern, Kämmen usw.), Tagesdienst, Umziehen (für den Hof) bzw. auch bei der Lenkung des Frühstücks wird schrittweise auf die deutsche Sprache übergegangen. Natürlich ist, dass die Lenkung der Spiele und die Behandlung evt. Konflikte in Ungarisch erfolgen müssen, aber die Worte und bekannten Ausdrücke erscheinen immer häufiger auch im Spielablauf. Die Kindergärtnerin bemüht sich, auch das tägliche Turnen in Deutsch zu lenken. Natürlich kommt auch hier die Allmählichkeit, das pädagogische Grundprinzip, zur Geltung.

Die Verbindung der sprachlichen Entwicklung mit den übrigen Tätigkeitsformen

Das Spieltätigkeit

Aus den obigen Ausführungen geht hervor: Die sprachlichen Inhalte müssen den Kindern im Kindergartenalter nicht „gelehrt“ werden. Es ist einfach zu erlauben, dass sie diese selbst in den unterschiedlichsten, durch uns geplanten und veranlassten Spielformen auf eigene Art erleben.

Das Spiel, als primäre Tätigkeit des Kindergartenkindes, und als effektivstes Mittel des Lernens betrachten wir nicht nur als „Motivationsmittel“, wie das in der Sprachpädagogik üblich ist. Es ist der einfachste Ort der Aneignung der Sprache: Während des Spiels und den spielerischen Beschäftigungen erfolgt die Entwicklung des entsprechenden Niveaus des sprachlichen Zeichensystems: Erweiterung des Wortschatzes, Entwicklung auf Wort-, Satz- und Textebene. Bei der Entwicklung des Wortschatzes ist zu berücksichtigen, von einem einfacheren, weniger anspruchsvollen Wortschatz zu einem mehr komplizierten zu gehen. Der Vorteil des situationsabhängigen Spracherwerbs ist, dass das Kleinkind die verstandene und freudige Situation sowie die darin auftretenden sprachlichen Elemente sich merkt und nachahmt, wenn deren Häufigkeit seinem Alter und seinem sprachlichen Niveau entspricht. Dieser Prozess ist unabhängig vom grammatikalischen Bewusstsein und wird auf Wirkung des erlebten positiven Erlebnisses spontan festgehalten. Das Wunderbarste am Spiel ist, dass es die Kinder befreit. Es beseitigt die Hemmungen und führt immer in Verbindung mit einem guten Gefühl und Freude, in vielen Fällen, mit Rückkopplungen und Anerkennungen zu Erfolgserlebnissen. Es kann auch die Verhaltensmuster beeinflussen (z. B. Rollenspiel).

Während des Spiels schaltet sich die Kindergärtnerin indirekt, jedoch bewusst, in das Spiel ein, wird selbst zu einem Spielgefährten. Aus dem allwissenden Erwachsenen wird ein handelnder Partner, der zusammen mit der Gruppe spielt, lenkt und unmerklich korrigiert und zwar so, dass sie die falsch ausgesprochenen Gesprächsteile richtig wiederholt.

Die Kindergärtnerin hat folgende Aufgaben:

- Die Bedingungen für das Spiel zu sichern.
- Die Kinder keine voreiligen Anleitungen zu geben.
- Die Kinder in ihrem Spiel anzuerkennen und sie zu weiteren Spielaktivitäten anzuspornen.
- Eine weitere Aufgabe der Kindergärtnerin ist, ein gelenktes Spiel zu planen und mit den Kindern durchzuführen, und zwar für die Kinder, die ihr Spielthema schon gespielt oder noch keine Spielideen haben.
- Das gelenkte Spiel hat fast die selben Merkmale wie das Freispiel.
- Die Kinder können sich frei entscheiden, ob sie die Angebote der Kindergärtnerin annehmen.

Die Hauptformen des gelenkten Spieles sind:

- Funktionsspiele
- Rollenspiele, symbolische Spiele, Dramatisierung, Handpuppenspiele
- Kreisspiele, Bewegungsspiele, Regelspiele

Funktionsspiele: wie Fingerspiele, Geschicklichkeitsspiele, Sinnes- und Gedächtnisübungen, werden von den Kindern intensiv aufgenommen und durch Wiederholung schnell erlernt. In den Funktionsspielen wird die Aussprache der Kindergärtnerin nachgeahmt. Die Kinder erleben die ersten positiven Eindrücke für ein produktives Sprechen. Sie benennen Gegenstände, Dinge, Lebewesen usw. und empfinden den leicht erlernbaren Rhythmus.

Das gelenkte Rollenspiel: Anlehnt sich an ein gemeinsames Erlebnis, eine gemeinsam gehörte Geschichte, Erzählung oder Märchen. Es ist an ein Thema gebunden, deshalb nennt man es auch Dramatisierung oder Handpuppenspiel.

Die Kreis- und Bewegungsspiele, sind von großer Bedeutung für die Soziale Entwicklung des Kindes, die Sprachbildung und die positive Festigung der Identität des Kindes.

Regelspiele, wie Lottospiel, Memory-Spiel und Gesellschaftsspiele werden dem Entwicklungsstand und der Sprachkenntnissen entsprechend ausgewählt und je nach Wunsch der Kinder geübt. Die Regelspiele tragen dazu bei, die richtige Aussprache zu üben und das Sprechen durch Wortschatzerweiterung zu bereichern.

Die oben genannten Spielformen sind in der Form spontaner, freier Spieltätigkeit auch wichtig für die Entwicklung und Selbstverwirklichung des Kindes.

Die Bewegung, Bewegungsspiele

Für die Lenkung der Körpererziehung sind klare, genaue, verständliche, für alle eindeutige Ausdrücke erforderlich, deshalb erfolgt die Körpererziehung der Großen auf jeden Fall in Ungarisch. Das tägliche 5 Minuten dauernde Turnen gibt den Kindern dagegen in Deutsch eine Möglichkeit zum Kennenlernen ihrer verschiedenen Körperteile, zur Entwicklung ihrer räumlichen Orientierung, deshalb erfolgt dieses immer in Deutsch. Dadurch entwickelt sich ihr Wortschatz und Aufgabenverständnis, sie lernen einfache räumliche Richtungen (herunter

und hoch, an der Seite und daneben, über und unter usw.), den Namen ihrer Körperteile. Bei den täglich eingeplanten Beschäftigungen werden auf Geräte angeboten wie Stäbe, Bohnensack, Gymnastikreifen, Streifen aus Stoff usw., die dem Kind verschiedene Bewegungserfahrungen ermöglichen. Auch mit Rhythmus und Musik werden Bewegungserlebnisse vermittelt.

Aufgaben der Kindergärtnerin:

- Bewegungsaufgaben geben den Kindern
- Verschiedene Bewegungsräume sichern
- Wöchentlich einmal eine Sportbeschäftigung und täglichen Sport organisieren
- Sie soll erreichen, dass die Kinder an sportlichen Übungen mit Freude teilnehmen.

Umwelterziehung

Die Themen der Beschäftigungen sind mit den jeweiligen Beschäftigungen der Umweltkenntnis verbunden. Was sie bereits gelernt haben und sicher in Ungarisch können, wird auch in Deutsch verarbeitet. Derartige Themen sind: Vorstellung, Zeichen, Alter, Familie, Wetter, Kleidung (Bezeichnung der wichtigsten Kleidungsstücke), Körperteile, Zahlen, verschiedene mathematische Begriffspaarungen (klein und groß, kurz und lang usw.), Fahrzeuge, Tiere, Möbel, Farben, Obst und Gemüse. Diese können nicht nur in selbständigen deutschsprachigen Beschäftigungen vorkommen, sie können auch die ansonsten in Ungarisch durchgeführten Beschäftigungen mit der Umwelt ergänzen.

Die Wortschatzerweiterung und die Entwicklung der Sprechfertigkeit werden mit folgenden Themen verwirklicht:

- die unmittelbare Umwelt des Kindes (Familie, Kindergarten, Bekleidung)
- Kind und Natur (Tiere der Jahreszeiten, Feste, Pflanzen)
- Kind in der weiteren Umgebung (Verkehr, Einrichtungen)

Die unmittelbare Umwelt des Kindes wird in mehreren, dem Kind wichtigen Teilgebieten seiner Umgebung aufgeteilt, wie:

Der Herbst

- Wir sind größer geworden, wir haben neue Kinder in der Gruppe
- Verkehr: Fahrzeuge auf der Strafe, auf dem Wasser, in der Luft)
- das Wetter im Herbst und die Farben kennenlernen (mit bunten Blättern)
- die Herbstkleidung
- die Herbstarbeit näher kennenlernen
- Früchte kennenlernen (Apfel, Birne, Pflaume, Pfirsich, Traube usw.)
- Wildfrüchte kennenlernen (Kastanien, Eicheln)
- Feldfrüchte kennenlernen (Kartoffel, usw)
- Feste: St. Martinstag (Basteln Nachmittag mit den Eltern)

Der Winter

- winterliche Natur beobachten (Schnee, Eis, Schneeflocken)

- Winterbekleidung
- Tiere im Winter
- Feste vorbereiten und veranstalten (Advent, Adventskranz, St. Nikolaus, Weihnachten, Fasching)
- Jahreszeiten
- Jahr, Monat, Tag
- Gesundheitsmaßnahmen im Winter

Der Frühling

- Frühlingswetter und Kleidungsstücke im Frühling
- Gartenarbeit im Frühling
- blühende Bäume, Frühlingsblumen bewundern
- Obst und Gemüse (Erdbeeren, Radischen)
- Bienen, Schmetterlinge, Vögel, Marienkäfer beobachten
- Feste veranstalten wie Ostern, Muttertag
- Haus und Wildtiere
- Abschiedsfeier vom Kindergarten

Lieder, Spiellieder, Musikhören, Kindertanz

Das ist vielleicht das wichtigste Gebiet der Minderheitsbeschäftigungen in Deutsch, denn dieser bestimmt die gefühlsmäßige Bindung der Kinder zur deutschen Sprache. Er gibt die Möglichkeit zum Spielen deutscher Lieder, Sprüche bzw. ursprünglicher Kinderspiele der deutschen Minderheit.

Rhythmus und Melodie der Sprüche und Lieder, deren spielerische, leichte Bewegungsformen stehen dem Spielbedürfnis der Kinder im Kindergartenalter sehr nahe. Zu den Aufgaben der Kindergärtnerin gehört, möglichst viel Gelegenheiten für diese Spiele zu sichern. Bei der Auswahl der damit zusammenhängenden Unterlagen hilft die ausgewählte Textsammlung. Der bereits gelernte deutsche Stoff kann mit dem Stoff der ungarischen Beschäftigungen verbunden werden (die Kindergärtnerin kann diesen z.B. zur Veranschaulichung von leise und laut, hoch und tief verwenden).

Da das Ziel die Übergabe einer Kultur ist, müssen die Kinder zur Erhöhung der Abwechslung mit den Traditionen, Volksbräuchen, Kinderspielen und Tänzen der deutschen Minderheit vertraut gemacht werden. In jedem Jahr lernen sie einen schwäbischen Tanz, lernen die örtlichen Volkstrachten und alten Gebrauchsgegenstände kennen. Ihre Kenntnisse können sie ihren Eltern und Gefährten anlässlich des „*Tages der offenen Tag Tür*“ im Mai *vorführen*. Beim Kennen lernen der Volkstrachten helfen die im Kindergarten vorhandenen Kleidungsstücke der deutschen Minderheit, diese können sie bei der Vorführung von Tänzen und sonstigen festlichen Anlässen tragen. Das Hören von Musik ist ein wichtiger Teil des täglichen Lebens der Gruppe. Die Kindergärtnerin muss eine Möglichkeit geben, dass die Kinder auch auf diesem Gebiet die Kultur des Dorfes kennenlernen und schwäbische Volksmusik hören können. Die zum Musikhören ausgewählten Lieder werden aus dem

Volksgut gesammelt und nach Möglichkeit in der Mundart, im Dialekt gepflegt. Die Einrichtung hat ihre laufend erweiterte CD-Sammlung mit Musikaufnahmen der deutschen Minderheit (auch mit örtlichen Sammlungen) zu bereichern. Die Kinder sollen möglichst mit ihren Eltern die Veranstaltungen der örtlichen deutschen Minderheit besuchen. (Aufführung mit Zeitpunkten im Jahresarbeitsplan) Die Selbstverwaltung der deutschen Minderheit hat ihre Hilfe bei der Erfassung und Abstimmung der Möglichkeiten angeboten.

Unser Ziel in der musikalischen Erziehung ist,

- den Kindern vielseitige Gelegenheit zum Singen anbieten (nicht ausschließlich bei den Anregungen, sondern auch bei allen Aktivitäten während des Tagesablaufes)
- den Kindern altes und neues Liedgut anzubieten und diese zu pflegen.
- dass die Kinder die erkannten, gelernten Lieder nicht nur gern hören, sondern auch selbst singen
- dass die Kinder durch die Lieder den Wohlklang der deutschen Sprache fühlen
- dass die Kinder diese Sprache lieben und freiwillig in jeder Tageszeit anwenden, während der Spielzeit oder in Anregung.
- dass der Nationalitätenbrauch in unserem Kindergarten gepflegt, und mit alten Spielen und Liedern die Tradition aufbewahrt wird.

Durch das Pflegen der Volkskultur in Gesang, und in einfachen Tänzen, wird die zweisprachige Identität des Kindes angebahnt.

Gedichte, Märchen, dramatische Spiele

Mit Hilfe der Kindergärtnerin haben die Kinder jährlich wenigstens ein Märchen dramatisch zu bearbeiten. Da die fremdsprachlichen lyrischen Gedichte für die Kinder schwerer verständlich sind, muss die Kindergärtnerin besonders bei den kleinen Kindern bestrebt sein, die Kinder beim Lernen von Gedichten mit möglichst verständlichen Geschichten und einfachen Darstellern bekannt zu machen. Die Kindergärtnerin soll kurze Gedichte und Märchen mit Puppen darstellen. Bei der Auswahl der Laienspiele können auch z. B. bei der Körpererziehung in Ungarisch vorkommende Nachahmungsspiele, dieses Mal mit deutscher Leitung (Luftballon aufblasen, ein solches Verhalten zeigen, als wären wir sich im Wind bewegende Äste usw.) an die Reihe kommen.

Literatur ist für das Kind eine Quelle der Freude. Das Kind hat Freude an Rhythmus, Reim und Klang. Die Literaturbeschäftigungen erweitern den Wortschatz der Kinder auf spielerische Weise in ungebunden organisierter Form. Das bedeutet, dass die Kinder auf indirekte Weise mit Reimen und Gedichten bekannt gemacht werden. Durch häufiges Wiederholen während des Tages werden die Volksreime und Gedichte leichter eingeprägt. Volksreime, Volksmärchen regen die Phantasie an und bieten Anregungen für die eigene Kreativität. Der Rhythmus und die Sprachmelodie der Volksreime sind für das Kind erfassbar, so helfen sie in der Spracherziehung.

Rhythmus und Wortspiele wirken auf Kinder, auch wenn die einzelnen Worte vom Kind nicht verstanden werden. Bei Begegnung mit diesen Reimen und Gedichten ist nicht die

Wortbedeutung, sondern der Wortklang und der Rhythmus wichtig. Beliebt sind die Reimarten, wie Fingerspiele, Knireiterspiele, Kosereime, Trostreime, Abzählreime, Tischsprüche, usw. Die Volksdichtung trägt dazu bei, die Sprache für interessant zu halten, dadurch Spaß zu erleben und den Wunsch zu äußern, sie zu wiederholen, einzuüben. In der Volksdichtung haben Dialekt, Mundart einen Platz, die auch mit den Kindern weitergepflegt werden.

Neben den Volksreimen und Gedichten hört das Kind gerne Märchen von der Kindergärtnerin. Das Wiederholen des Märchens gibt dem Kind Sicherheit und schafft eine Atmosphäre der Zusammengehörigkeit.

Märchen wecken Phantasie und regen die schöpferischen Kräfte im Kind an. Durch die richtige Auswahl der Märchen und Geschichten, die dem Entwicklungsstand des Kindes entsprechen, werden wegen mangelhafter Sprachkenntnisse Erlebnisse ohne Angstmomente vermittelt. Um es intensiver zu erreichen, hat die Veranschaulichung des Märchens eine erhebliche Rolle. Den Kindern hilft es viel beim Verstehen, das Gehörte auch visuell zu erfahren (Handpuppen, Schattenspiel, Dramatisierung usw.)

Der erfolgreichen Spracherziehung dienen neben Märchen Geschichten, die mit Bildern illustriert sind. Die Bilderbuchbetrachtung hat ihre besondere Bedeutung in der Sprachbildung, sie erweitert und aktiviert den Wortschatz der Kinder.

Bilderbücher mit erzählendem Text oder mit Gedichten und Volksreimen spielen für die Sprachentwicklung eine wichtige Rolle. Sie machen das Gehörte veranschaulicht und verständlich.

Es werden solche Volksreime, Gedichte, Märchen, Geschichten ausgewählt, die sprachlich einfach und leicht zu verstehen sind, bzw. solche, die die Sprachkenntnisse der Kinder erweitern, lustig, humorvoll und spielerisch sind.

Zeichnen, Malen, Formen, Handarbeit

Wenn diese eine aus der Beschäftigung in ein Spiel übergehende ist, können Anerkennung und Ermutigung in Deutsch erfolgen, sonst erfolgen diese ähnlich wie beim Turnen in Ungarisch.

Gestaltendes Tun bezieht sich auf alle Tätigkeiten, in denen das Kind verschiedene Materialien kreativ einsetzt, um eigen Erfahrungen auszudrücken und zu verarbeiten.

Vom Erlebniswert des Tuns, der bei den kleineren Kindern wichtiger ist als das Ergebnis, gelangen die Größeren zum Ergebnis des Werkes.

Das gestaltende Tun ist eine wichtige Ausdrucksmöglichkeit im Vorschulalter. Zu diesem Gestalten gewährt die Kindergärtnerin technische Hilfe, damit die Vorstellung des Kindes den besten Ausdruck findet. Auch diese Anleitung wird dem Entwicklungsstand des Kindes entsprechend zweisprachig ausgeführt.

Die Formen des bildnerischen Gestaltens sind:

- Zeichnen und Malen
- Kneten und Formen
- Kleben, Schneiden, Falten, Drucken
- Auffädeln, Flechten, Weben

Zeichnen und Malen ist das Bedürfnis des Kindes, seine Gefühle und Empfindungen auszudrücken und darzustellen. Vielfältiges Material wird angeboten, damit jedes Kind seinen

Fähigkeiten und seinem Entwicklungsstand entsprechend gestalten kann. Die Materialien stehen zur freien Verwendung zur Verfügung.

Kneten und Formen Beim Umgang mit formbaren Stoffen spielt für das Kleinkind die Funktionslust eine Rolle. Deswegen werden genügend Raum und Zeit eingeräumt, damit die Kinder ihren Vorstellungen gemäß spontan gestalten können. Das größere Kind bildet schon aus einer geschlossenen Form eine Gestalt. Das Üben und die freie Verwendung spielen bei diesem Gestalten ebenfalls eine wichtige Rolle.

Kleben, Schneiden, Falten, Drucken Papier bietet vielfältige Möglichkeiten, die sich aus der Beschaffenheit des Materials ergeben. Kleben und Schneiden sind für Kinder ein faszinierender, technischer Vorgang. Durch selbstständige Übungsmöglichkeiten lernt das Kind, mit Klebstoff umzugehen und das Werkzeug zu beherrschen. Die Vervielfältigung, das Drucken interessiert Kinder und führt hin zum Reihen, Ordnen und Gestalten.

Auffädeln, Flechten, Weben sind handwerkliche Tätigkeiten. Durch die Übung solcher Fertigkeiten erhalten die Kinder einen Einblick in Sinnzusammenhänge wie zum Beispiel: aus Linien werden Flächen.

Die bildnerische Gestaltung in den aufgezählten Formen gibt der Kindergärtnerin viele Möglichkeiten, die deutsche Sprache zu verwenden, aber zur Gestaltung gehörende technische Schritte werden ungarisch erklärt. Der aktive Wortschatz wird erweitert, indem die Materialien und Werkzeuge auch auf Deutsch benannt werden.

Das bildnerische Gestalten ist eine Möglichkeit der Kommunikation, die den Spracherwerb bereichert.

Arbeitscharakteristische Tätigkeiten

Auch im Kindergarten führen die Kinder abwechslungsreiche, alltägliche Tätigkeiten durch, das ist für sie nicht nur Arbeit, sondern auch eine Quelle der Freude, eine gerne ausgeführte Handlung, jedoch auch eine erzieherische Pflicht (Tagesdienst, den Raum aufräumen, Vorbereitung, Wegräumen der Geräte, Gartenarbeiten usw.).

Unsere Ziel

- Gestaltung und Erweiterung des passiven Wortschatzes der Kinder während der arbeitsartigen Tätigkeiten
- Anwendung von Satzmodellen in Handlungssituationen, bei größeren Kindern Ermutigung zur Benutzung von Modellsätzen
- Vorstellung der Phasen der arbeitsartigen Tätigkeiten unter Berücksichtigung der individuellen Fähigkeiten und Entwicklung der Kinder
- Sicherung einer ausreichenden Zeit für die Aneignung der Arbeitsphasen, für Durchführung und Beendigung der Aufgabe.

Die Kindergärtnerin soll die bei den arbeitscharakteristischen Tätigkeiten öfters vorkommenden verschiedene Ausdrücke, Bitten, und den Namen zur Arbeitstätigkeit benutzenden Mitteln den Kindern bekanntmachen. Bei immer wieder zurückkehrenden Kommunikationssituationen soll sie sich um die Entwicklung des Zwiegespräches bestreben, wo die Kinder zur Antwort die Sprache frei wählen dürfen. Die Kindergärtnerin soll mit einem sprachlichen Milieu den aktiven Wortschatz der Kinder auch in diesem Bereich

entwickeln. Auch hier ist es wichtig alles stufenweise, und ständig zur Geltung bringen, dabei das Lebensalter und Sprachentwicklungsstand der Kinder auch bestimmend im Entwicklungsinhalt ist.

Merkmale der sprachlichen Entwicklung

Die 3-4-jährigen Kinder müssen ihr eigenes Zeichen lernen und sich vorstellen können. Entsprechend des Entwicklungsniveaus der Gruppe sollen sie 2-3 Lieder, Gedichte und Singspiele kennen. Ihre Eltern sollen an den Tagen der deutschen Minderheit in der Schule teilnehmen und Volksmusik der deutschen Minderheit hören. Die Umweltthemen sind mit den Umweltbeschäftigungen in Ungarisch zu verbinden. Nach einer bestimmten Zeit ist auch das 5 Minuten lange Turnen durchzuführen. Die Kinder sollen in Deutsch grüßen und sich beim Essen guten Appetit wünschen. Im Frühjahr soll die Kindergärtnerin auch die Körperpflege in Deutsch lenken. In der Kleinkindergruppe beginnen die deutschen Beschäftigungen ab Januar.

Die 4-5-jährigen Kinder sollen auch das Zeichen ihrer Gefährten kennen. Die Kindergärtnerin hat die Anzahl der Lieder, Kreisspiele, Gedichte und Reime zu erweitern. Sie sollen eine 1. Klasse des Zweigs der deutschen Minderheit der Schule besuchen und schwäbische Tänze lernen.

Die Kenntnisse der 5-6-7-jährigen Kinder sind bereits umfangreicher. Für die Gruppe der großen Kinder gibt es bereits mit den Beschäftigungen in Ungarisch verbundene und zusammenhängende Beschäftigungen.

Zum Ende des Kindergartenalters zu erwartende Merkmale der Entwicklung

- Sie nehmen gern an den Beschäftigungen teil, beaufsichtigen ihre Gefährten und geben aufeinander acht. - Sie können einfachere Feststellungen zu einem Bild machen. - Die Kinder gelangen auf das Niveau des Verstehens der Sprache und können auch mit einfachen, Subjekt und Prädikat enthaltenen Sätzen antworten - Sie verstehen die einfacheren Fach- und Kommandoworte (5 Minuten-Turnen), Raumformen und Richtungen. - Sie sollen einfache Ausdrücke und Wörter erkennen und verstehen bzw. diese in der täglichen Praxis auch sinngemäß anwenden. - Sie sollen die neuen Wörter in ihr Gespräch einbauen, ihren beim Erfahrungsaustausch erweiterten Wortschatz aktiv anwenden. - Sie sollen 10-12 Kinderlieder und Sprüche kennen, diese Elemente der Sprache und Redewendungen sollen auch in ihrem Spiel auftreten. - Sie sollen auf einfache Fragen, die mit ihrer Person und unmittelbaren Umgebung zusammenhängen, auf Deutsch antworten können. - Außer Kenntnissen und lexikalischen Wissen sollen sie sich auch gefühlsmäßig an ihre Minderheitenerlebnisse und an die ihnen (ihrem Alter entsprechend) übermittelte Kultur gebunden fühlen. - Sie sollen über direkte Erfahrungen über die Gemeinschaften der deutschen Minderheit (Schulbesuche, Vortrag von Kinder-Tanzgruppen usw.) verfügen und sich mit Freude auf die Schule vorbereiten.

Mittelsystem der Erziehung der deutschen Minderheit

Außer den traditionell benutzten Kindergartenmitteln (Möbel, Spiele, Beschäftigungsmittel, Pflege- und Reinigungsmittel) sind die Mittel für die Gruppe laufend zu erweitern.

Vermittler der Kultur der deutschen Minderheit

- Kinder- und Fachliteratur

- der musikalischen Erziehung dienende Sammlungen
- typische Spiele der deutschen Minderheit, Beschäftigungsmaterialien
- einfache Volkstrachten

Die Deckung dafür erfolgt aus dem jährlichen Tätigkeitsbudget der Einrichtung bzw. aus dem jährlich für vorgeschriebene Mittel abgesonderten Fonds in der anteilmäßig auf die deutsche Minderheitsgruppe entfallenden Höhe.

Traditionen und Feste unseres Kindergartens

Im Kindergarten soll vom Anfang an ein Milieu geschaffen werden, in dem die Traditionspflege integrierter Teil der Erziehung ist.

Bräuche und Feste im Herbst

- **Erntedankfest**
- **St. Martinstag im Dorf** (am 11. November) - mit den Kindern Laterne basteln, und Festaufzug mit den Eltern veranstalten. Die kleine Geschichte von Sankt Martin dramatisieren

Bräuche und Feste im Winter

- **Advent:** Wir stellen einen Adventskranz mit Kerzen ins Zimmer, und zünden jede Woche eins an, wir sprechen mit den Kindern über die Adventszeit.
- **Lucatag:** (am 13. Dezember)
- **St. Nikolaus:** (am 6. Dezember) Der Nikolaus besucht die Kinder in dem Kindergarten und sie bekommen Geschenke von ihm. In Erwartung auf den Nikolaus erlernen sie ein kurzes Lied, einen Reim, oder ein Gedicht in beiden Sprachen.
- **Weinachten:** Wir lernen Lieder, Reime für das Fest. Wir basteln Zimmerdekorationen, Weihnachtsbaumschmuck und kleine Geschenke für die Eltern. Wir schmücken für die Feier einen Tisch festlich. Wir hören Kassetten mit Weihnachtsliedern an und feiern mit den anderen Gruppen zusammen.
- Ein neues Jahr hat begonnen: Wir hängen neue Kalender auf, und betrachten sie. Wir blättern ganz langsam und nennen die Namen der Monate.
- **Fasching:** - Wir lernen lustige Faschingslieder, Reime, scherzhaften Spielen auf beiden Sprachen.

Wir basteln Zimmer- und Fensterdekorationen und hängen Luftballons, Lampions auf. Wir machen Masken. Die Eltern besorgen die Kostüme, was die Kinder am Maskenball anziehen können.

Bräuche und Feste im Frühling

- **Ostern:** Wir lernen Lieder und Gedichte, oder einen Reim zum Begießen. Wir basteln Fensterdekorationen und Zimmerschmücke (z.B. aus ausgeblasenen Eier).

Wir machen kleine Geschenke, Osterneste, und verstecken kleine Überraschungen im Gras.

Wir malen Ostereier, oder verzieren die mit verschiedenen Techniken. Die Jungen begießen die Mädchen, und alle Erwachsenen des Kindergartens.

- **Muttertag:** Wir lernen Lieder und Gedichte für das Fest. Wir basteln Geschenke. Wir sprechen mit den Kindern über die Bedeutung des Muttertages.
- **Abschiedsfeier und Kindertag:** Für das Abschiedsfest werden schöne Lieder und Reime in beider Sprache gelernt. Wir machen die Einladungskarten und einfache Dekorationen.

Es ist wichtig, dass die Kinder die Möglichkeit haben, alles wieder zu erleben, die ihnen Freude während des Jahres bereitet hat. Die Kinder sollen erleben, dass zur Vorbereitung des Festes verschiedene Tätigkeiten notwendig sind. Das Fest soll gemeinsam mit den Eltern gestaltet werden.

Forrás: Theresia Talabér: „Spiel mit dem Wort, Spiel mit der Sprache“
Erziehung in der zweisprachigen Umgebung des Nationalitätenkindergarten